

P

Page, Sydney H.T. 1944 London, Kanada - Westminster Theol. Sem. MDiv 1970. Princeton Egyetem THM 1971. Manchester Egyetem Anglia PhD 1974. Észak Amrikai Bapt. Coll.-ban tanít Kanadában 1977-81. Edmonton Bapt. Coll. 1982 – Szakterülete az Újszövetség. **Művei:** Dict. of Jesus and the Gospel. InterVarsity 1992. Gospel Perspectives 1980.

Pagnino, Santes (Xantes, Sanctes) OP, 1470 Lucca – 1541 Lucca. Itália - Hebraista. 1487-ben a domonkosok kolostorában tanult Firenzében keleti nyelveket és kelettudományt, Savonarola is a tanárai között szerepelt. 1502-ben prior lett Pistoiaiban, 1504-ben Firenzében, 1508-ban Luccában. X. Leó pápa Rómába hívta, ahol orientalista iskolát alapított, ~ itt lett tanár. Jeromos óta ~ volt az első, aki latin összöveg alapján héberből készített bibliafordítást. 1493-ban készült el az ÓSz-gel, törekedett a szó szerinti pontosságra. Ismert hermenutikai munkája és héber szótára is. **Művei:** *Isagoge ad linguam graecam capessendam.* Lyon 1525; *Hebraicae institutiones...* Lyon 1526; *Veteris et Novi Instrumenti nova translatio.* Lyon 1527–1528; *Isagoges seu introductionis ad sacra litteras liber unicus.* Lyon 1528; *Thesaurus linguae sanctae sive Lexicon Hebraicum in quo Judaeos, speciatimque Kimchium in libro radicum secutus est...* Lyon 1529; *Catena argentea in Pentateuchum.* 6 kötet. Lyon 1536; *Isagoge ad sanctas litteras et ad mysticos sanctae scripturae sensus...* Lyon 1536; *Veteris et Novi Testamenti nova translatio.* Lyon 1541.

Painchaud, Louis 1950 Qebec City, Kanada - Petit Sem. de Quebec MDiv 1969. Laval Egyetem Bakkalaureátus Laval Egyetem PhD 1979. Ecole Biblique Jeruzsálem diploma 1988. Tanított Coll. De Sainte –Foy 1979. Héber Egyetem jeruzsálem 1988. Vendég tanár Laval Egyetemen 1988. A Copt és a Nag-Hammadi iratok szakértője és kiadója. 1982. Szakterülete apokrifok, post-biblikus tanulmányok. **Művei:** Le Traité Tripartite Bibliotheque Copte de Nag Hammadi 19. 1989. Le Fragment de la République de Platon Bibliotheque Copte de Nag Hammadi 1983. Le Deuxième Traite du Grand Seth, Bibliotheque Copte de Nag Hammadi 6 (1982).

Painter, John 1935. Bellingen, Ausztralia - Australian College of Theol. ThL 1961. Melbourne Coll. Div. teológiai diploma 1962. London Egyetem BD 1963. Durham Egyetem Anglia PhD 1968. Tanított St. John's Coll. Anglia 1965. Fokváros Egyetemén 1971-76. La Trobe Egyetem Ausztralia 1977- Teológia dékánja. Szakterülete apokrifok, post-biblikus tanulmányok. **Művei:** The Quest for the Messiah: The History, Literature and Theology of the Johanninen Community. T and Clark 1991. John: Witness and Theologian. Becanon Hill, 1986. Theology as Hermeneutics: Rudolf Bultman's Interpretation of the History of Jesus Almond 1986. Reading John's Gospel Today John Knox 1980.

Pakhomiosz, idősebb. 287 k. Théba – 346 Pbau, Egyiptom - Szent szerzetes, a kolostori közösségben élő szerzetesség típusának megalapítója a keleti egyházban. Katonaként keresztelkedett meg. 308-tól vonult remeteségbe. 320–325 között építette az első kolostort a koinobita (azonos házban lakó) szerzetesek számára. Elsőként alkotott

szerzetesi regulát, kopt nyelven írta. Tabeniszben kolostort épített, a kolostorhoz később 11 újabb is csatlakozott, mintegy 9000 (!) szerzetes vezetője lett. Életét először bohairi nyelven írták meg, a görög életrajzainak nem sok történeti értéke van. Igen jól ismerte a Bibliát, elfordult a hellenisztikus kultúrától, és Órigenészt sem nagyon kedvelte. Katekézisést Jeromos ismerte és latinra fordította 404 körül. **Művei:** Migne PL 73. 229–272; MERTEL, H. *Vita Pachomii*. Német fordításban. Kempten 1917; HEUSSI, K., *Der Ursprung des Mönchtums*. Tübingen 1936; ZANDER, H. C., *Als die Religion noch nicht langweilig war*. Köln 2001,

Pákozdy László Márton, 1910 Hódmezővásárhely – 1993 Veszprém. - Vallástörténész, teológus, a nyelvtudomány doktora. A Hódmezővásárhelyen tett érettségi után 1928-tól 1937-ig Debrecenben, Halléban, Utrechtben tanult teológiát, orientalisztikát, ószövetségi vallástörténetet. 1934-ben Debrecenben református lelkészi, 1946-ban Utrechtben teológiai doktor, 1942-ben Debrecenben bölcsészdoktori diplomát szerzett. 1937-től 1945-ig segédlelkészként szolgált Budapesten, 1945-től a debreceni egyetemen, 1951-től 1965-ig a különvált hittudományi karon tanított. 1966-tól 1983-ig a Budapesti Református Teológiai Akadémia professzora volt. 1960-ban a berlini, 1965-ben a bécsi egyetem választotta díszdoktorává. 1947-1964 között az új bibliafordítást végző ószövetségi szakbizottság ügyvezetőjeként is dolgozott. 1958-tól nyugdíjazásáig főszerkesztője volt a Teológiai Szemlének, munkatársa több német nyelvű teológiai folyóiratnak. Ismerte többek közt a latin, görög, arámi, héber, óegyiptomi, arab nyelvet, írt, előadott, levelezett németül, hollandul is. 1983-ban elnyerte a nyelvtudomány doktora címet. Debreceni és budapesti katedráján lelkészek generációit nevelte. Viszonylag keveset publikált, cikkei, előadás-vázlatai, tanulmányai enciklopédikus tudást, rendkívüli elmélyültséget, tömörítő erőt mutatnak 1966-ban Budapestre jöttével az addig csak Debrecenben létező tanszéktípust itt is létrehozták. Széles látókörű, és a tanszék tematikáját illetően enciklopédikus tudással rendelkező tanár került az oktatási egység élére. Az oktatás mellett szerteágazó tudományos munkát végzett. Főműve, egyben disszertációja Az Ebed Jahwe Deuterójesaja teológiájában c. munka. Igen jelentős A pásztor-igék János evangéliumában c. tanulmánya is, amely egyben ökumenikus állásfoglalásnak is tekinthető. Felsorolhatatlanok tanulmányai magyar nyelvű és külföldi folyóiratokban, tanulmánykötetekben. Rendkívül jelentős szerepet töltött be munkásságában a Theológiai Szemle újraindítása 1958-ban, melynek szerkesztője volt. Művei, tanulmányai többször kerültek kiadásra gyűjteményes formában is. Pákozdy László Márton nyolcvanas évek elején kezdődő betegségei idején a tanszék tevékenységét többen is segítették: előbb Hubay Péter és Zalatnai István, majd a betegség komolyabbra fordulásával az 1982/83-as tanévben Bolyki János kapott megbízást a feladatkör ellátására. Miután azonban röviddel később Bolyki János az újszövetségi tanszékre kapott kinevezést, 1983 és 1985 között Szűcs Ferenc vezette a tanszéket. 1985-ben azonban ő a Szisztematikai Tanszék élére került, így ez év őszétől Herczeg Pál látta el a bibliai teológiai és vallástörténeti témakör oktatásának feladatát. **Művei:** Deuterójesajási tanulmányok. I-II. Pápa, 1940-1942.; Válogatott tanulmányok az általános és bibliai vallástörténet köréből. Budapest, 1985.

Pál József, 1953 Gyömrő – . Magyarország - Tanszékvezető egyetemi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia doktora. Tanulmányait Szegeden magyar-olasz szakon, majd Rómában és Párizsban végezte. A szegedi egyetem olasz és összehasonlító irodalomtudományi tanszékén tanított, előbbinek vezetője is volt. Európa néhány nagy egyetemén, az USA-ban, Kanadában és Japánban tanított vagy tartott előadásokat az összehasonlító irodalomtörténet egyes kérdéseiről. 1995–1998-ban a Római Magyar Akadémia tudományos igazgatója volt, a *Magyar emlékek Olaszországban* című nemzeti kutatási-fejlesztési program vezetője. Meghatározó szerepe volt néhány történeti (neoklasszicizmus) és elméleti (ikonológia) irányzat hazai megismertetésében, oktatásában. 1986-ban a szegedi egyetem összehasonlító irodalomtudományi és az angol tanszékének oktatói *Ikonológia és műértelmezés* címmel hermenutikai kiadványt alapítottak, ~ e sorozat és iskola alapítója és főszerkesztője volt. Az ikonológián kívül a bibliai hermeneutikával, a tipológiai szimbolizmussal és az ezoterikus látásmóddal foglalkozó dokumentumokat és tanulmányokat közöltek. A későbbi kötetek Dantéval, a keresztény mágiával, az angol és olasz reneszánsz drámával, a szó és kép viszonyával, illetve a hagyományalapú kulturális reprezentációk 20. sz.-i elméleteivel foglalkoztak. **Művei:** Bibliai hermeneutikai, ikonológiai és szimbólum-kutatásait az *Ikonológia és műértelmezés* c. sorozatban közölte. „*Silány időből az örökkévalóba*”. *Az Isteni színjáték nyelvi és tipológiai szimbolizmusa*. Szeged 1997; *Szimbólumtár*. Budapest 1997; *Santo Stefano Rotondo*. Wiesbaden 2000; *Annuario. Studi e documenti italo-ungheresi*. Roma 1996–; *A neoklasszicizmus poétikája*. Bp 1988; *A világirodalom története évszámokban*. (társszerző: VAJDA Gy. M.) Bp 1988; 2000-től társ-főszerkesztője a *Neohelicon. Acta Comparationis Litterarum Universarum*nak.

Palencia, Pedro, 1576 – 1631 Palencia de Negrilla. Spanyolország - Hebraista. Salamanca provinciában élt. 1583–1591 között tanult Valladolidban 1592-ben héberprofesszor lett a salamancai egyetemen, 1594-ben Alcala egyetemén tanított, majd 1619–1621 között ismét Salamancában. **Művei:** *Vocabulario de la lengua hebraea, Concordancita del Testo Hebreo con el de la Vulgata. De de sacrarum vocuum textus hebraei multiplici significatione. Arte parva de la lengua herbre. Tratao acerca de la lectura de las Glosas de los rabinos*. Madrid 1076.

Palmerieri, Domenico SJ, 1829 Piacenza – 1909 Róma. Olaszország - A a retorika professzora (1861–1867), filozófus (1867–1879). Dogmatikát tanított a Gregoriana egyetemen Rómában, majd 1878–1894 között XIII. Leó restaurációja után áthelyezték Maastrichtba egzegéizist tanítani. A Szent Officium konzultora és az egyházi szövegeket fogalmazó bizottság tagja lett. Pozitív egzegéizist hirdetett és dogmatörténetet tanított. **Művei:** *Institutiones philosophicae*. 3 kötet. Róma 1874–1876; *Tractatus de Rom*. Róma 1877.

Panimolle, Salvatore 1935 Agosta, Olaszország - Róma Gregoriana Egyetem teológiai doktorátus 1971. Pont. Ist Bibl. Róma Biblikus licenciátus 1977. Tanított Sasari Egyetemen. Szerkesztője a *Dizionario di Spiritualita Biblico-Patristica* szakterülete az Újszövetség. **Művei:** *Il dono della legge e la grazia della verita*. Roma 1973. *Lettura pastorale del vangelo di Giovanni* Bologna 1978 *Apostolo-Discepolo*. Missona Borla

1993. „Abba”- Padre. Borla, 1992. Aleanza-Patto-Testmamento. Borla, 1992. Amora-Caria – Misericordia. Borla 1992.

Pantaenus vagy **Pantainos**, 2. sz. Egyiptom - keresztény tanító Alexandriában, a katekéta iskola első név szerint ismert személyisége (Eusebius ET V.1.). Talán sztoikus volt és misszionált Indiában vagy Dél-Arábiában. Itt felfedezte a Máté-evangélium szemita változatát, amelynek tulajdonképpen a ma ismert Mt-evangélium alapja. Alexandriai Kelemen és Órigenész számára is ~ volt olyan példa, akiben a pogány filozófia és tudomány konfliktust okozott a keresztény meggyőződésének.

Pap László, 1908 Szentes – ?. Magyarország - 1927-ig Debrecenben és Zürichben tanult teológiát, 1930-tól Utrechtben. 1933-ban doktorált, 1946-ban zsinati jegyző, 1948-ban zsinati tag lett. 1956-ban lemondott a főjegyzőségről, 1957-ben konventi tagságáról is. 1958-ban az utrechti egyetemre hívták meg előadónak, majd segédlelkész lett Murgán. **Művei:** *Jónás könyve*. Bp. 1936; *Palesztinai ásatások története és eredményei*. Theol. Akad. Évkönyv Bp. 1940; *Das evangelisch-tehologische Schrifttum in Ungarn*. Bp.1940; *Bevezetés a Zsoltárok könyvéhez*. Tahitótfalu. 1943; *Jeremiás próféta*. Bp. 1945.

Papdemetriou, George Thasos, Görögország – Tanulmányai Holly Cross Greek Ortodox Sem BTh 1959. Texas Christian Egyetem Ortodox Sem. BTh 1959. Temple Egyetem PhD 1977. Görög orthodox pap 1981-től. Simons Coll 1978- tanított. **Művei:** *Essay on Orthodox Christian-Jewish Relations* 1990.

Papiasz, Hieropoliszi, 60? – 120? Palesztina - János apostol vagy egy presbiterének tanítványa. Fő műve az Úr mondásainak magyarázata, amely csak töredékekben maradt fenn, és csak Máté és Márk evangéliumáról beszélt. Márk evangélistát Péter tolmácsának tartotta, aki evangéliumát héber dialektusban írta. **Irodalom:** Preuschen E.: *Antilegomena* Giessen 1905. *Papias von Hierapolis. Ein Beitrag zur Geschichte des frühen Christentums*. Göttingen 1893; Nardi, C. (szerk.), *Il Millenarismo. Testi dei secoli*. I-II. BP 27. Firenze 1995.

Paracelsus (Philippus Aureolus), Theophrastus Bombastus von Hohenheim, 1493? Einsiedeln (Svájc) – 1541 Salzburg. Ausztria - Az orvostudományt apjától tanulta. 1502-ben Villachban a Szt. Pál kolostorban humanista műveltséget szerzett, de teológiát, filozófiát és orvostudományt is hallgatott. 1513-ban Ferrarában tanult, 1515–1516-ban orvos- és gyógyszerész-diplomát szerzett. Zarándokútjain és katonarvosként beutazta egész Európát: Spanyolországban, Svédországban, Oroszországban, Horvátországban járt. 1524-ben Párizsba ment orvosi gyakorlatra, de összeütközésbe került az orvostársadalommal, mivel a hagyományos orvosok – Hippokratész, Galenus vagy Avicenna – állításait megkérdőjelezte és csak saját tapasztalataira és megfigyeléseire alapozott. Az ősegyház volt a mintaképe, ezzel a reformátor tanok előkészítője lett. 1525-ben a parasztlázadással való szimpátiájáért kiűzték a városból, 1526-ban Strassburgban telepedett le, a város orvosa lett. Később Baselbe hívták, ahol zavarta a többi orvost, hogy érthetően („népnyelven”) beszélt, 1427-ben az állandó konfliktusok miatt elbocsátották. Nürnbergben leírta tapasztalatait 8 kötetben. Levezett Erasmusszal és Lutherrel is. 1531-ben a bibliai könyveket, elsősorban a zsoltárokat kommentálta. Tirol, Svájc,

München és Eferding után 1538-ban Bécsben és Villachban tartózkodott. 1540-ben Karintiában írta *Sieben Defensionen* c. könyvét, amelyben megvédte orvoslási módszerét. Salzburgban ismét teológiai írásokkal foglalkozott, apokaliptikus jellegű művekben bírálta a klérust. Az orvostudomány, a gyógyszerészet, a csillagászat területén is új utakra lépett, számos gondolkodóra hatott (Giordano Bruno, Jacob Böhme, Leibniz, Goethe stb.). **Művei:** HUSER, J., (szerk.), *Sämtliche Werke* 10 kötet. Basel 1589–1591, reprint: Hildesheim – New York 1971–1973; *Theologie und Religionsphilosophie Schriften* Wien 1955-től. *Sämtliche Werke*. 4 kötet. Basel 1589–1591. ASCHNER, B. (ford., szerk.) *Sämtliche Werke*, újabb német fordításban Jena 1926–1932, reprint: Anger 1993; *Fünf Bücher über die unsichtbaren Krankheiten*. Stuttgart 1923.

Parham, Charles Fox 1873 Muscatine, - 1929 Topeka, USA, Iowa - Evangélikus lelkész apja az USA pünkösdi mozgalom tagja, anyja német származású. 1890-től a Southwest Kansas College –ban tanult lekipásztori ismereteket. Egy reumatikus lázban átélt élményei hatására kezdett hinni a csodás gyógyulásban. 1893-ban elhagyta iskoláját és egy methodista templomban lépett szolgálatba. Csodás gyógyulásában vetett rendíthetetlen hite miatt 1895-től független közösséget alapított. 1898 -ben Topeka-ban egy Beth-El nevű egészségügyi központot alapított. Ezen a helyen a betegek közös imádsággal igyekeztek a gyógyulást kiesdeni a többiek számára. A további gyógyulások a betegek egyesületének megalapításához és "Apostolic Faith" néven egy újság kiadáshoz vezettek. 1900 –tól sajátos missziós centrumként is működik, mint a nyelveken szólás (Xenolalie) centruma és Krisztus közeli visszatérésének várásában élnek az előbbi a Szentlélek ajándékának tekintik. A gyógyulásokat úgy értelmezik mint a szentlélek ajándékainak látható jelét, mindez az Apostolok Cselekedeti értelmezésükre rányomta a bélyegét. 1902-ben egyik tanítványa (Agnes Ozman) hasonló jelet élt át, melyet a Szentlélek adományának definiált az alapító. 1906-tól William J. Seymour, segítségével kiterjesztették munkásságukat Los Angelesre is. 1907-ben San Antonióban különböző etikai vétségek miatt vád alá helyezték és elveszítette vallási vezető szerepét. 1949-ben halt meg. Teológiája a klasszikus pünkösdi mozgalmakéhoz kapcsolódik, melynek ő a megalapozója. **Irodalom:** Charles Fox Parham, Kol Kare Bomidbar: *A Voice Crying in the Wilderness*, Baxter Springs, 1902; ders., *The Everlasting Gospel*, Baxter Springs, 1911; *Állandó kiadványuk "Apostolic Faith"* (Topeka: 1889-90; Melrose, Kans. und Houston, Texas: 1905-06; Baxter Springs, Kans.: 1910-17, 1925-29), *Megjelent egy prédikáció gyűjtemény, melyet R.L. Parham. adott ki* Baxter Springs, Kans. 1925-29,

Páriz-Pápai Ferenc, 1649 Dés – 1716 Nagyenyed, Magyarország - Bölcsészdoktor és orvos. Gyulafehérvár és Nagyenyed után 1672-ben Boroszlóban, Lipszében orvostudományt hallgatott, majd onnét Odera-Frankfurtban, Marburgban és Heidelbergben tanult, bölcsészdoktor lett. 1673–1674-ben Baselben volt orvos, 1675-ben hazatért Nagyenyedre. 1677-ben Bornemissza Anna fejedelemasszonytól udvari orvos, 1680-ban a nagyenyedi Bethlen-kollégiumban görög nyelvet és bölcsészetet tanított, de tanára volt a természettan tanszéknek is. 1688–1690 között Apafi Mihály fejedelem orvosa volt. **Művei:** *Pax Crucis Az az: Szent David Királynak és Prófétának Száz-Ötven Soltari. Mellyek, Azokat a' Szent Léleknek célja és értelme szerint rövideden megmagyarázó Száz-Ötven Könyörgésekbe, a Soltároknak rendit meg-tartván,*

béfohlaltattak: és a lélekkel és értelemmel éneklő 's könyörgő Magyar Híveknek lelki hasznokra ki-adattattak... Tselekedettel és valósággal. Kolosvár 1710;

Parker, David 195B? Boston, Anglia – Tanulmányait St. Andrews Egyetemen kezdte MTH1975. Emmanuel Coll. Cambridge Theol Diploma 1976. Leiden (Németország) Egyetemén doktorált. Londonban a Szt. Pál katedrális vezetője. 1977-80 1980-85. The Queens Coll. Birmingham vezetője 1985-93 A bibliatudományok Tutora Birmingham Egyetemen 1986-93 előbb ugyanott lektor, majd 1987-től professzor. Szakterülete az Újszövetség. **Művei:** Codex Bezae: An Early Christian Manuscript and Its text Cambridge UP. 1992. Melanchthon's Scholia on Colossians fordítás. Almond 1989. The New Testament Greek Szt. Luke 2. rész Oxford UP. 1987.

Parker, Pierson 1905 Shanghai, Kína - California Egyetem AB 1927. Pacific Schol of Relig THD 1934. Tanított Pacific Schol of Relig. 1934-36. Szakterülete az Újszövetség **Művei:** Good News in Matthew. Collins, 1976. The Gospel Before Mark. Chicago Egyetem. 1953.

Parunak, H. Van Dyke 1947 Newport USA - Princeton Egyetem AB 1969. Dallas theol Sem. THM 1973. Harvard Egyetem PhD 1978. – Tanított Harvard Egyetem 1978-79 Michigan Egyetem 1979-82. Szakterülete Archeológia, Héber Biblia, Újszövetség, Szemita nyelvek, Szövegek és feliratok. **Művei:** Linguistic Density Plots in Zechariah Bibl. Res. Assn. 1979. Strucutral Studies in Ezekiel. U. Microfilms, 1978.

Pascal, Blaise, 1623 Clermont-Ferrand – 1662 Párizs. Franciaország - Természettudós, keresztény gondolkodó és misztikus. Korán megnyilvánult zsenialitása, 1642-ben szövíszéket fejlesztett ki, 1647-ben a közlekedőedények törvényeit fedezte fel. 1646–1647-ben a levegő nyomásával és a légüres tér problémájával foglalkozott, felismerte és megfogalmazta a hidraulika alaptörvényeit. 1646-ban vallásos könyvekkel kezdett foglalkozni, janzenista hatás alá került. 1652-ben belépett a Port Royalba. Matematikai és fizikai tanulmányokkal foglalkozott. 1654-ben misztikus élmény érte, amelyet Isten jelenlétére vezetett vissza, aki ~ szerint nem a filozófusok Istene, hanem élő Isten; nem elvont idea, hanem megjelent Jézus Krisztusban, aki történetileg megragadható személy. 1656-ban vezetője lett egy janzeista testvériségnek és konfliktusba került a jezsuitákkal. 1656-ban hosszabb betegsége alatt keletkeztek töredékei a keresztény vallás védelmében, amelyek belső élményekből és megvilágosodásokból fakadtak. **Művei:** BRUNSCHVEIG L. – BOUTROUX, E. (szerk.), *Oeuvres complètes*. 14 kötet. Paris 1908–1923; CHEVALIER, J. (szerk.), *L'Oeuvre de P.* Paris 1936; RÜTTENAUER, W. (ford.), *P.s Gedanken*. Heidelberg² 1949; BALTHASAR, H. U. von (ford.), *Schriften zur Religion*. Hildelberg 1982. PÖDÖR L. (ford., jegyzetek), TORDAI Z. (utószó), SCHEIBER S. (hebr. jegyzetek). *Gondolatok*. Bp. 1978; ARMOGATHE, J.-R. (szerk.), KUNZMANN, U. (ford.), *Gedanken: über die Religion und einige andere Themen*. Stuttgart 2002; BEDE-FAZEKAS E. – CSABAI T. – REISINGER J. (ford.), *A korai keresztények összevetése a mai keresztényekkel és egyéb kisebb írások, közöttük nővére, Madame Gilberte Périer Fivérem, Blaise Pascal című életrajzi írása* Felsőörs 2005.

Pastor-Ramos, Federico 1939 Zamora, Spanyolország - Tanulmányait Berchmans kollégiumban kezdte Münchenben, ahol bölcsész licenciátust szerzett 1963-ban. Madrid Comillas Egyetemen Theol. Lic. 1967. Pont. Bibl. Inst. Róma SSD 1975. – Tanított Madrid Comillas Egyetem 1970-78 dékán 1979-85. St. Louis Egyetem Madrid 1988-tól. Szerkesztette az *Estudios Bibl.* 1987-89. Szakterülete az Újszövetség **Művei:** *La Salvacion de hombre in la muerte y resurreccion de Cristo. Verbo Divino* 1992. *Pablo. Un seducido por Cristo. Verbo Divino*, 1991. *Hechos de los Apostoles. Commentario Sigueme*, 1989.

Pásztor János, 1925 Budapest –. Magyarország - Református lelkész, egyetemi tanár. 1935–1943 között a budapesti református gimnáziumban tanult, 1943–1947 között a Református Teológiai Akadémia és 1945–1949 között a Pázmány Péter Tudományegyetem bölcsészkarának hallgatója volt. 1947–1948-ban az edinburghi, 1948–1949-ben a manchesteri egyetem hittudományi karán, 1949–1950-ben a budapesti Református Teológiai Akadémián tanult és szerzett lelkészi képesítést. 1964–1965-ben a princetoni teológiai fakultáson magiszteri fokozatot, 1969-ben a Budapesti Református Teológiai Akadémián teológiai doktorátust szerzett. 1950–1952 között segédlelkész volt Budapesten, 1952–1970 között lelkipásztor és hitoktató Szentendrén. 1970–1976 között Kenyában élt, 1976–1987 között a debreceni Református Teológiai Akadémián, 1987–1988-ben a Columbia Egyetem Teológiai Fakultásán tanított. 1987–1996 között budafoki lelkész volt, 1990–1998 között a Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Karán tanított. 1990–1991-ben vendégtanárnak hívták a bécsi egyetem hittudományi karára, illetve 1992-ben Princetonba, 1993–1994-ben a Dubuque Egyetemre (Iowa), 1997-ben a Texas Christian Universityre, 1997–1998-ban ismét a Columbia Egyetemre. 1998–2000 között a debreceni Református Hittudományi Egyetemen tanított, 1998-ban az eszéki evangélikus teológiai fakultáson, 1999–2000-ben a nagyváradai Református Főiskolán is. **Művei:** *A svájci vallásos szocializmus és hatásai a magyar reformátusok között.* Budapest 1969; *Commentary on the Books of Joel, Jonah and Habakkuk.* Nairobi 1972; *A Misszió Theológiája.* Debrecen 1980; *Munkafüzet az újszövetségi bibliai theologia tanulmányozásához.* Debrecen 1981; *A református keresztyén egyház istentisztelete. Liturgia.* Debrecen 1985; *Krisztus hirdetése a Magyarországi Református Egyházban. Homiletika.* Debrecen 1986; *A gyülekezet és a kegyelmi ajándékok a református tanítás szerint.* Bp. 1992; *Misszió a 21. században.* Velence – Budapest 2000; *A magyar református istentisztek múltja, jelene és jövője a Szentírás világosságában.* Komárom 2002; *Kis agenda.* Komárom 2004.

Pataky Arnold 1883- Alcsa-puszta – 1950 Sajószentpéter, Magyarország - Római katolikus egyetemi tanár. Teológiát Budapesten és Leuvenben tanult. 1905-ben szentelték pappá és Nagyváradon püspök irodájában dolgozott. 1907-ben Váradon papnevelőben prefektus és teológiai tanár 1915-1926. 1920-tól a pesti egyetemen ószövetségi szentírástudomány rendkívüli 1926-tól rendes tanára 1950-ig. Tanított újszövetségi görög nyelvet is. Több alkalommal dékán majd pro-dékán 1922/23 stb. 1937/38 az egyetem rektora 1923. szerepi címzetes apát 1831 pápai prelátus, 1944-ben felsőházi tag. Az Unió eucharisztikus nővérek Társaság alapítója 1944-ben. 1944-ben zsidókat bűjtatott lakásában. Szállasi ellen felszólal. 1909-ben a Szent István társulat alapító tagja. 1915-ben igazgatója. **Művei:** *Szent földi évkönyvek* 1930. egy őskeresztény egyházközség belső élete Bp. 1942. A boldog társadalmi élet legfőbb szabály az

Ószövetségben Bp. 1943. Az Újszövetségi kánontörténet az első Niceai zsinat koráig. Nagyvárad 1906. A Heródes-dynastia története Bp. 1908. Az anti-Krisztus a keresztény hagyományban Bp. 1910. Bibliai szokások Palesztinában Nagyvárad 1911. A bibliai Jeruzsálem az ásatások megvilágításában 1-2 k. Bp. 1918. Szt. Tamás apostol cselekedetei 1931. Az apokalipszis történet-böcselete. Katolicizmus és zsidóság Bp. 1933. Apokalipszis és a modern jövendölések Bp. 1942. Evangéliumi kronológia Jézus Krisztus.. élete a négy evangélium szerint... Bp. 1950. Szentföld Jézus Krisztus korában térkép mellékletként Bp. 1938.

Patrich, Joseph 1947. Románia – Tanult Jeruzsálem Héber Egyetem MA 1981. PhD 1989. Izrael régiségeinek megőrzésével foglalkozó központban dolgozik 1981-82. Az Archeológiai kutatók irányításával foglalkozik Mar Saba Haifa Egyetemén 1985-től. Ásatásokat vezetett Júdeai sivatagban 1986-91. Beth Loya 1984-86. Szakterülete az Archeológia. **Művei:** The Formation of Nabatean Art: Prohibition of Grave Images Among the Nabateans. Magnes/Brill, 1990 „The messiah of the Second Temple in Jerusalem according to the Tractate Middot” IEJ 36 (1986).

Patrick, Dale A., 1938 Eugene, OR, USA - Drew Egyetem BD 1963. Grad. Teol. School ThD 1971. Tanított Missouri Egyetem 1968-81. Vendég professzor Drake Egyetem 1982-től. Szakterülete a héber Biblia. **Művei:** Rhetoric and Biblical Interpretation. Almond, 1990. Old Testament Law: An Introduction. John Knox, 1984. The Reading of God in the Old Testament. Overtures to Bibl. Theol. Sem. Fortress, 1981.

Patrizi, Francesco Saverio, 1797 Róma – 1881 Róma. Olaszország - Napóleon parancsára Franciaországba vitték, de a forradalom kitörése után visszatért Rómába és belépett a frissen visszaállított jezsuita rendbe. 1824-ben pappá szentelték, 1825–1870 között a héber nyelv tanára volt Löwenben, mellette bibliatudománnyal foglalkozott. **Művei:** *Scripturarum Sacra.* Roma 1844; *De evangeliis.* 2 kötet. Freiburg 1852–1853; *De consensu utriusque libri Machabeorum.* Roma 1856; *Comment in Job.* Roma 1857; *Comment. In Mark.* Roma 1862; *In Acta Apostolorum Comment.* Roma 1867; *Centro Salmi tradotti literalmente dal ebreo.* Roma 1875; *Biblicarum questionum decas.* Roma 1877.

Patterson, Richard D., 1929 Aurora IL USA - Tanult Wheaton Coll AB 1956. NW Bapt. Sem MDiv 1960. California Egyetemen Los Angelesben szerzett PhD 1970-ben. Tanított Los Angeles Bapt. Coll 1967-76. Grand Rapids Bapt Teol. Sem. 1976-77. NW Bapt. Sem. 1977-82. Libery Egyetem 1982. Wicliffe Exegetical Commentar kiadója 1984-től. Szakterülete a héber Biblia, mezopotámiai studiumok, szemita nyelvek, szövegek és feliratok, és egyiptológia. **Művei:** Nahum Habbakuk, Zefanjah. Moody 1991. 1, 2 Kings Expositor's Bible Comm. 4 kötet. Zondervan, 1988. Joel Expositor's Bible Comm. 7. kötet. Zondervan, 1985.

Patterson, Stephen J., Ft. 1957 Worth, TX, USA - Yankton Coll BA Harvard Egyetem MTS Claremont Grad School PhD 1988. Tanított Eden Theol. Sem. 1988-től. Szakterülete az Újszövetség, apokrifok és post-biblikus tanulmányok. **Művei:** The Gospel of Thomas and Jesus Polebridge 1993. Teh Q-Thomas Reads Polebridge, 1990.

Paulus diakónus, 720 Róma – 799 Montecassino. Itália - Longobárd származású bencés szerzetes. Flavianus grammatikustól tanult, 770-től a *Historia Romanában* számos legendát dolgozott fel, 774-ben a longobárd királyság bukása után szerzetesnek állt Montecassinóban. Foglalkozott Szent Benedek regulájának szövegtörténetével is, de ez csak tördékesen maradt meg. Nagy Károly udvari köreivel jó kapcsolatot tartott fenn. 787-ben kezdte írni a longobárdok történetét. Hatása Tours-i Gergely, Nagy Szt. Gergely, Beda Venerabilis, Sevillai Izidor munkáiban kimutatható. A bibliai történelem középkori feldolgozója. **Művei:** CRIVELLUCI (szerk.), *Historia Romana: Fonti per la storia d'Italia* 51 Roma 1914; LINDSAY, W. M. (szerk.), *Sexti Pompei Festi de verborum significatione quae supersunt cum Pauli epitome*. Lyon 1913; *Homiliarum* PL. 95., 1159–1566.

Paulus, Burgos, korábbi neve: **Salomon ben Levi**, 1343 Burgos – 1435 Burgos. Franciaország - A Biblia és Aquinói Tamás *Summa theologicája* hatására tért át keresztény hitre, megkeresztelkedése után vette fel új nevét. Felesége halála után pap lett, tanár volt és II. Julian katalán uralkodó kancellárja. 1403-ban Cartagena püspöke lett. 1425-ben Nicolaus de Lyra postilláit tanulmányozta, fia számára szintén postillákat állított össze az atyák magyarázataiból, megjegyzésekkel. **Művei:** *Dilogus qui vocatus Scrutinium Scripturam libris duobus contra perfidiam Judaeorum*, Mantua 1475, Burgos 1591; RELAND, H. (szerk.), *Questiones XII. de nomine Tetragramaton, Decas exercitationum Philologicarum* UT 1707.

Paulus, Heinrich Eberhard Gottlob, 1761 Leonberg - 1851 Heidelberg, Németország - Ugyanbannon a lelkészlakban született mint 14 évvel később Schelling. Apja 1771-ben elveszítette hivatalát kemény kritikája és spiritiszta függősége miatt. Korán megismerkedett Semler és Michaelis tanaival. Rövid latin tanári munka után a Gönner társaság alapja segítségével tanulmányokat folytatott Jena, Helmstedt, Göttingen egyetemeken, ahol erős racionalista hatás alá került, majd Hollandiában, Angliában és Párizsban és Versailles-ben is tanult. Erősen érdekelte az orientalisztika. 1790-ben tért vissza Tübingen-be, majd J.J. Griesbach Jenába hívta 1789, ahol J.G. Eichhorn utóda lett és a keleti nyelveket tanította és a teológiai fakultáson is rendkívüli tanár lett. 1793 –tól, mint a teológiai fakultáson interdiszciplinális kutatásokat folytatott. 1794-ben Meininger általános püspök a csoda kritikája miatt tévtanítással vádolta emiatt állásából felmentették. A Filippi és a Római levelet igen későre datálta. Fichte védte meg az ateizmus vádjától 1799-ben. Würzburgba hívták tanítani, tanított Bambergben és Ansbachban is. Politikai támadásokat kezdeményezett és kapott. 1819-ben megalapította a 'Sophronizon', című kulturális és politikai lapot. Sokat foglalkozott a kinyilatkoztatás filozófiájával és a keresztények hitbéli köteleiségeivel. A maga »Leben Jesu« (1828) kereste Jézus hitének alapjait, ezért szinoptikus evangélium magyarázatok írásába kezdett. Legutolsón kísérletként az evangélium szerkezetét igyekezett feltárni. **Művei:** *Exegetisch kritische Abhandlungen*, Tübingen 1784; *Commentationes theologiae patissima historiam Cerinthi illustratae*, Jena 1785, 1795²; *Compendium grammaticae Arabiae*, Jena 1790; *Neues Repertorium f. bibl. und morgenländische Lit.* I-III, Jena 1790/1; *Pharisaeorum de resurrectione sententiae ex F. Josephi Archaeologiae*, Jena 1796; *Programm de tempore scriptae prioris ad Timotheum atque ad Philippenses epistolae Paulinae*, Jena 1799; *Philologisch-krit. u. histor. Kommentar über das NT I-III:*

Die drey ersten Evangelien, in welchem der griech. Text nach einer Recognition der Varianten, Interpunctionen u. Abschnitte durch Einleitungen, Inhaltsanzeigen u. ununterbrochene Scholien als Grundlage der Gesch. des Urchristentums synoptisch u. chronologisch bearbeitet ist, Lübeck 1800-2 (1804/5²); IV/1: *Johannes*, 1804; *Allgemeines Lesebuch für den Bürger u. Landmann, vornehmlich zum Gebrauch für Stadt- u. Landschulen*, Bamberg 1808; *Das Leben Jesu als Grundlage einer reinen Gesch. d. Urchristentums I/I-II/2*, Heidelberg 1828; *Exegetisches Handbuch über d. drei ersten Evangelien I-III*, Heidelberg 1830-33, 1841/2²; *Des Apostels Paulus Lehrbriefe an die Galater- u. Römer-Christen*, Heidelberg 1831; *Eine Bibelschrift für die ganze Christenheit*, Stuttgart 1838.

Pázmány Péter, 1570 Nagyvárád – 1637 Pozsony, Magyarország - Teológiai doktor, bíboros, esztergomi érsek. Kálvinista apjának második felesége térítette katolikus vallásra. Iskoláit szülővárosában és Kolozsváron végezte, 1587-ben belépett a jezsuita rendbe. Krakkóban és Bécsben tanult bölcseletet, 1593-ban Rómában teológiát. 1592-ben pappá szentelték és doktorrá avatták. 1597-ben Grazban a rendi kollégiumban tanulmányi felügyelő és tanár lett: logikát, erkölcsant és természettant tanított. 1601-ben a vágszéyi rendházban hithirdető, majd Kassán és Nyitra vármegyében működött. Szónoklatai és vitái sokakat térítettek vissza a katolikus egyházba. 1603–1606 között Grazban teológiát tanított, 1607-ben Forgách Ferenc esztergomi érsek udvarába került. 1608-ban a pozsonyi országgyűlésen rendjének képviselőjeként felszólalt a bécsi békekötés ellen, amely a jezsuitáktól megtagadta a birtokszerzési jogot. Forgách érsek kezdeményezésére V. Pál pápa fölmentette ~t szerzetesi fogadalma alól, 1616-ban turóci préposttá és esztergomi érsekké nevezték ki. ~ volt a magyarországi ellenreformáció lelke; prédikációival, hitvitáival a protestantizmus fölött számtalan sikert aratott. 1619-ben nevelőintézetet és papnevelődést alapított Nagyszombatban, 1623-ban Bécsben (Pazmanaeum). 1635-ben magyar tudományos egyetemet alapított hittani és bölcsészszakkal; Pozsonyban a jezsuitáknak kollégiumot és iskolát, Érsekújváron és Körmöcön a ferenceseknek kolostort alapított. 1629-ben a pápa bíborossá nevezte ki. Egyik fő érdeme az irodalmi nyelv fejlesztése, példamutatóan igényes művelése. 1632-ben Ferdinánd császár Rómába küldte, hogy a pápától pénzbeli támogatást és a francia és svéd király közti szövetség megbontását elérje, illetve a pápa hozzon létre a katolikus fejedelmek között szövetséget – ezt a feladatot nem teljesíthette. **Művei:** *Kempis Tamásnak Christvs követeserül Négy könyvei. Mellyeket magiarra fordított.* Bécs 1604, Kalocsa, 1881, Bp. 1899; *Kereztieni Felelet. A Megh Dicsöült Szentek Tiszteletirül, Ertünk valo könyörghesekrül, és Segitsegül hiuasokrul...* Grätz 1607; *Az Nagi Calvinus Ianosnac hiszec egy Istene Az az: Az Calvinus ertelme szerent valo igaz magiarazattia az Credonac: Mely, az Caluinus tulajdon könyveiböl, hyuen, es igazán egybe szedettet, az Caluinista Atiafiaknac lelki eppületekre, es vigasztalásokra...* Nagyszombat 1609; *Alvinczi Peternek sok tetovazo kerenghesekkel, es czeghéres gyalazatokkal fel halmazot feleletinek, röüijd és keresztyeni szelidséggel való megh rostalasa.* Pozsony 1609; *Isteni Igazsagra vezerleo Kalauz.* Pozsony 1613; *Az Sz. Irasrvl, es az Anyaszentegyházrül, két rövid könyvecskék.* Bécs 1626; VARGYAS E. (szerk.), *Gyöngyök Pázmány Péter összes műveiből.* Győr 1867; BELLAAGH A. (szerk.), *Pázmány Kalauzának I. és II. könyve.* Bp. 1893; RAPAICS R. –

BREZNAY B. – KISS I. – KANYORSZKY GY. – BOGNÁR I. (SZERK.), *Pázmány Péter összes munkái*. 6 kötet. Bp. 1894–1903.

Pearson, Briger A., 1934. Turlock CA USA - Uppsala Coll BA 1957. Californiai Berkeley Egyetem BA 1957. Harvard Egyetem PhD 1968. Tanított Duke Egyetem 191966-69. Californiai Santa Barbara Egyetemen 1969- Szakterülete archeológia, Újszövetség és egyiptológia, apokrifok és post-biblikus tanulmányok. **Művei:** *The Future of Early Christianity: Essay on Honor of Helmut Koester* ed. Fortress, 1991. *Gnosticism, Judaism and Egyptian Christianity*. Fortress, 1990. *The Roots of Egyptian Christianity*. Fortress, 1986. *Nag Hammadi Codices IX. and X.* Brill, 1981.

Péchi Simon, 1570 k. Pécs – 1643 Szentersébet. Magyarország/Erdély - Szombatos teológus. Kolozsváron az unitárius teológián tanult, majd Báthori Zsigmond fejedelem diplomatájaként járt Konstantinápolyban, Tuniszban, Nápolyban, Rómában. Hat évig tanulmányúton volt külföldön, 1594-ben hazatért és szombatossága ellenére politikai karriert csinált. Bizalmasa volt Székely Mózesnek, Bocskai Istvánnak és Báthori Gábornak. 1613–1621 között Erdély főkancellárja lett, Erdély önállóságának megőrzésére törekedett. 1620-ban a fehérhegyi csata után elvesztette birtokait, 1621–1624 között börtönben volt. Szabadulása után már csak a vallással foglalkozott és a szombatosságot támogatta. **Művei:** Lefordította a *Pirké Avotot*. – *Szent Atyáktól kiszedegetett tanuságok*, Kolozsvár Unitárius Kollégium kéziratára; Zsoltárkönyvfordítás rabbinikus források alapján. Imádságos könyve a szefárd rítus szerint. Ószövetség fordítása kísérszövegeivel. (ld Oszágos levéltár) GUTTMAN M. – HARMOS S. (szerk.) Imádságos könyve Bp. 1913; SZIRÁDY Á. (szerk.), *Psaltérium*. Bp 1913; Énekeit adták ki. Bp. 1970. **Irodalom:** ld. Dán R.: *Az erdélyi szombatosok*. Bp. 1987.

Pécsvári Gábor OFM ? – 1527?. Magyarország/ Erdély - Életéről keveset tudunk, a ferences krónika szerint 1509–1527 között négyszer választották tartományfőnöknek az erdélyi tartományba, 1509-ben Újlakon házfőnöknek választották. 1513-ben Jeruzsálembé utazott, 1523-ban ismét provinciálisnak választották, 1524-ben újabb szentföldi zarándoklata idején volt a mohácsi csata, ennek következtében rengeteg rendházat elveszítettek. Könyvet írt utazásairól és a Szentföldről. 1523-ban, majd 1527-ben tartományfőnök lett a magyarországi provinciában (?), de a protestáns eszmeáramlat és a mohácsi vész utáni zűrzavarok következtében a rend szinte teljesen szétzüllött. 1527-ben Szécsényben volt házfőnök. **Műve:** *Compendiosa quedam nec minus lectu iocunda descriptio vrbis Hierusalem: atq. diligens omnium locorum terre sancte in hierosolymis adnotatio...* (név nélkül); HOLL B. (szerk., ford.), *Jeruzsálemi utazás*. Bp. 1983.

Peckham, J. Brian 1934 Montreal, Kanada – Tanult Toronto BA 1957. MA 1958. Harvard Egyetem PhD 1965. Tanított Regis Coll. Toronto 1969. 1975. Héber és szemita nyelvek tanára. Szakterülete héber Biblia, szemita nyelvek, szövegek és feliratok. **Művei:** *History and Prophecy. The Development of Late Judean Literary Traditions*. Doubleday, 1993. *The Compassion of the Deuteronomistic History. The Development of the late Poenician Script*. Harvard UP 1968. HSM 35 Scholars, 1985.

Pedersen, Christiern, 1480 – 1554. Dánia - Történész és humanista. 1496-ban a greifswaldi egytemen tanult. 1515-ben Párizsban magiszteri fokozatot szerzett. 1510-ben megjelent első műve, a *Vocabularium ad usum Dacorum*, dán–latin szótár, majd a dánok és a régi századok története következett. 1514-ben énekeskönyvet és a misehallgatásról szóló, laikusoknak szánt művét adta ki, amelyben humanista bölcsességi szimbólumok alapján magyarázta a misét. 1515-ben prédikációs gyűjteményt adott közre, az evangéliumok és a levelek perikópáit magyarázva. 1515-ben kanonok lett Lundban, az érseke támogatta tudományos munkásságát. 1522-ben érseki kancellár lett, de 1525-ben, amikor II. Christian király elfoglalta az országot és az érseket árulóként elűzték, ~nek is menekülnie kellett, vagyonát elkobozták, malmői nyomdáját megszüntették. 1526-ban Németo.-ba menekült, majd Hollandiába ment, közben irodalmi tevékenységet folytatott. 1529-ben az ÚSz dán fordítását adta ki Antwerpenben, fordítását a Vulgatára alapozta, de figyelembe vette Erasmus és Luther javításait is. 1531-ben, a második kiadás megjelenésekor már lutheránusnak vallotta magát, letette a papi és a kanonoki tisztségét is. Megjelent Dávid zsoltáraiból készített fordítása is, 1532-ben újra Malmöben nyomtatta írásait. 1550-ben megjelent az első dán Biblia, amely jórészt ~ munkája volt. **Művei:** BRANDT, C. J. – FENGER, TH. (szerk.), *Chr. Pedersen, Danske Skrifter*. Antwerpen 1850–. **Irodalom:** ENGELSTOFT, P. – DAHL, S. (szerk.), *Dansk Biografisk Lexikon*. XVIII. 1940; ANDERSEN, N. K. – LINDHARDT, P. G. (szerk.), *Den danske kirkes historie*. III. Lund 1965; MOLDE, B., *Källorna till Christian*. III. Lund 1550, 1949; *Bidrag til den danske Bibels Historie*. Lund, 1950; BRANDT, C. J., *Om Lunde-Kanniken Christiern Pedersen og hans Skrifter*. Lund 1882; JÖRGENSEN, E., *Historieforskning og Historieskrivning i Danmark indtil Aar Lund 1800*, 1931.

Pedersen, Johannes, Peder Eljer, 1883 Illebrille Langeland – 1977 Koppenhága, Dánia - Evangélikus ÓSz-kutató és orientalista. 1902–1908 között teológiát tanult, 1909–1912 között Lipcsében, Leidenben és Budapesten folytatott orientalisztikai tanulmányokat, 1912-ben habilitált, majd távol-keleti utazást tett és munkatársa lett Edvard Lehmannak. A következő években arab tanulmányokat folytatott. 1916-ban Lipcsében ÓSz-i tanszékvezető volt, 1920–1922 között vendégtanárként Kairóban is oktatott. 1922-ben átvette a szemita és keleti tanulmányok tanszékét, intenzív iszlám tanulmányokat folytatott. 1924-ben a Tudományos Társasághoz tartozott, a filozófiatörténet és a társadalomtudományi szekció elnöke volt. A Pentateuchus-kutatásban jelentős eredményeket ért el, főleg a Pászka elbeszélésnek (Kiv 1–15) művészeti szerkesztésével foglalkozott, amelyről megállapította, hogy végső formáját a fogság után nyerte el. Mindig a teológiai interpretációra helyezte a hangsúlyt, ezt tekintette a zsidó prófécia fontos elemének is. A zsidó történelem bemutatásánál fontosnak tartotta, hogy a választott népet környezetétől elsősorban a lelki fejlődéstörténete különböztette meg, amely kihatott a későbbi történetére is. Foglalkozott a Pászka-ünnep nomád gyökereivel és későbbi kultikus fejlődésével is. A szóbeli hagyományt sokkal inkább értékelte, mint elődei. **Művei:** *Israel, Its Life and Culture*. 2 kötet. London – Koppenhága 1926–1940, Koppenhága² 1934; *The Rôle played by Inspired Persons among the Israelites and the Arabs*, in: ROWLEY, H. H. (szerk.), *Studies in Old Testament Prophecy Presented to Theodore Henry Robinson*. Edinburgh 1950; *Wisdom and Immortality: Vetus Testamentum* 5. Koppenhága 1955.

Penna, Romano 1937 Castiglione Tinella. Olaszország - Alba egyházmegyéjének papja. Biblikus doktorátust a Pápai Biblikus Intézetben szerzett. Piemonte teológiai intézetében tanított teológiát és ugyanakkor Pápai Biblikus Intézetben is. SNTS tag 1978-tól. **Művei:** *Lo Spirito di Cristo* Brescia 1976. II „mysterion” palolno Brescia, 1978. *Essere cristiani*, secondo Paolo Brescia 1979.

Pererius, Benedictus SJ, 1535 Ruzafa – 1610 Róma, Itália - Rómában tanult, a Ratio Studiorum munkatársa volt, tudományosságát kortársai dicsérték. **Művei:** *Commentariorum et sisput. In Genesim.* 4 kötet. Roma 1589–1598; *Commentarium in Danielelem prophet.* I-II. kötet. Ingolstaadt 1601–1603, III-V. kötet. Lyon 1606–1610.

Peres Imre, 1953 Beszter –. Magyarország - 1972-ben a kassai Építészeti Szakközépiskolán, 1973-ban a pozsonyi Magyar Gimnáziumban érettségizett. A prágai Károly Egyetem Evangélikus Teológiai Fakultásán 1978-ban fejezte be tanulmányait. 1996-ban a budapesti Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Karán doktorált, majd ugyanott PhD fokozatot szerzett 1998-ban. 2002-ben szerezte meg PhD. címét a pozsonyi Comenius Egyetem Bölcsészkarán, majd pedagógiából habilitált a besztercebányai Bél Mátyás Egyetemen. Ugyanebben az évben habilitált teológiából is a Budapesten, ahol 1996–1997-ben előadóként is működött. 1997–1998-ban a pozsonyi Comenius Egyetem Teológiai Fakultásán adott elő. Újszövetségi teológiával, hellenisztikus vallással, antik görög szövegekkel foglalkozik. 1998–2002 között Svájcban, a berni egyetem teológiai fakultásán vendégkutatóként dolgozott, munkatársa volt a „Görög sírköfeliratok és a halál utáni életbe vetett hit az antik világban” c. nemzetközi projektnek 1990–1994 között előadója volt a komáromi református Katekétikai Szemináriumnak, majd 1994–2004 között a Calvin J. Teológiai Akadémián az Újszövetségi Tanszék vezetője, valamint tanulmányi és tudományos prodékán volt. Számos tudományos társaság tagja, 1996-óta a Doktorok Kollégiumában aktívan vesz részt az újszövetségi és vallástörténeti szekció munkájában. Gesellschaft für evangelische Theologie (Neukirchen-Vluyn, 1994-óta), Biblische Sozietät (Bern, 1998 óta), Magyar Patrisztikai Társaság (Budapest, 2001 óta), Studiorum Novi Testamenti Societas (Barcelona, 2004 óta). A Szlovákiai Egyetemek Tanácsa Elnökségének tagja 2005-től. **Művei:** *Griechische Grabinschriften und neutestamentliche Eschatologie.* Tübingen 2003. *Az Újszövetség irodalma* Komárom 2005.

Perls Ármin, 1853 Nagykároly – 1914? Magyarország - Bölcsészdoktor, rabbi. Nagykárolyban és Nagyváradon tanult, majd Berlinben keleti nyelveket és bölcsészet hallgatott, illetve teológiai tanulmányokat végzett. Bölcsészdoktori és lelkészi oklevelének elnyerése után a kassai izraelita hitközség választotta meg rabbijának, később Kecskemétre, 1889-ben Pécsre került. **Művei:** *Korszerű prédikációk.* I. kötet. Kecskemét 1884; *Ünnepi és alkalmi prédikációk.* I. kötet: *Ünnepi prédikációk.* Székesfehérvár 1888; *A három oszlop.* Pécs 1889; *Jeremiás Siralmai.* Pécs 1889; *A magyarok Mózes.* Pécs év n.; *Grünhut Ignác emlékezete.* Pécs 1890.

Perrin, Norman 1920 -1976 Anglia – Teológiai tanulmányait Manchester Egyetemen kezdte és T.W. Manson hatása alá került. Majd a London Egyetemen folytatta tanulmányait ahol az Újszövetségre specializálódott. Baptista lelkész lett, Észak Írországbán, de később nagy érdeklődést mutatott az anglikán egyház iránt is. Tanult

Göttingenben Joahim Jeremiásnál. Meghívást kapott az Emory Egyetemre USA-ba és számos évig tanított 1964-től Chicago-ban tanít a teológián. Szakterülete a szinoptikus hagyomány, azon belül is a szóbeli hagyomány kutatása. Jézus igehirdetését kutatta. 1960-as évektől sokat foglalkozik redakció kritikával. Márk kommentárt írt és nagy figyelmet szentelt az újszövetségi krisztológiának. **Művei:** *Jesus and the Language of the Kingdom: Symbol and Metaphor in New Testament Interpretation.* Philadelphia, 1976. *A Modern Pilgrimage in New Testament Christology.* Philadelphia, 1974. *New Testament: An Introduction- Proclamation and Parenesis, Myth and History.* New York, 1994. *Rediscovering the Teaching of Jesus.* New York, 1967. *The Resurrection Narrative: A New Approach.* London, 1977. *Was lehrte Jesus wirklich? Rekonstruktion und Deutung.* Göttingen, 1972.

Pervan Tomislav OFM, 1946 Čitluk, Bosznia - Általános iskoláit szülőhelyén végezte, majd Visoko-ban 1964-ben a ferences gimnáziumba érettségizett. Még ebben az évben belépett a rendbe és a noviciátus után filozófiai-teológiai tanulmányokat kezdett a szarajevói ferences teológián, amit 1965-1970 között az ausztriai Schwazu-ban a ferences teológián folytatott. 1969 Ausztriába pappá szentelték. 1970-1972-ben Humecen ferences novicius mester volt. 1972-1974-ben a németországi Freiburgban vett részt posztgraduális képzésen, amit Graz-ban folytatott. 1976-ban a Graz-i egyetemen doktorált biblikumból. Munkája címe: *Die paulinische Kreuzesverkündigung als Provokation und Krisis. Eine bibeltheologische Untersuchung zu 1 Kor, 18-2,6*. 1977-1982 között ferencesek teológusokat és kateketikát tanít és Humes, majd 1988-ig Medugorje plébánosa. 1988-tól Mosztárba helyezték, ahol a ferencesek nevelésének felelőse lett. 1990-től a provinciális vikáriusa, majd 1994-2001 között a hercegovinai ferencesek provinciálisa. Székhelye Mosztár. 2003-tól ismét Medugorjeba költözött és a zarándokok szolgálatába szegődött. Több katolikus lap munkatársa, biblikus teológiai cikkeket ír, de krisztológia, pneumatológia és mariológia témakörében is publikál. Németből fordította Ratzinger munkáit és angolból biblikus cikkeket; országa biblikusainak munkáit elemzi (Fućak, Melad, Rupčić, Slugić, Mardešić). **Művei:** "Pripravite put Gospodinu" - (Készítsétek elő az Úr útját), Mostar; "Govori, Gospodine" - (Szólj Uram), Szarajevó; "U snazi i sili Duha Božjega" - (Isten Lelekének erejében) Szarajevó. Főszerkesztője egy új ferences folyóiratnak "Hercegovina franciscana".

Pervan, Tomislav OFM, 1946 Čitluk-, Bosznia -. Általános iskoláit szülőhelyén végezte, majd Visokóban (Viszoko) 1964-ben a ferences gimnáziumban érettségizett. Még ebben az évben belépett a rendbe és a noviciátus után filozófiai-teológiai tanulmányokat kezdett a szarajevói ferences teológián, amit 1965–1970 között az ausztriai Schwazu-ban a ferences teológián folytatott. 1969-ben Ausztriában pappá szentelték. 1970–1972 között Humecen ferences novicius-mester volt. 1972–1974-ben a németországi Freiburgban vett részt posztgraduális képzésen, amit aztán Grazban folytatott. 1976-ban a grazi egyetemen doktorált biblikumból. Munkája címe: *Die paulinische Kreuzesverkündigung als Provokation und Krisis. Eine bibeltheologische Untersuchung zu 1 Kor, 1-2,6*. 1977–1982 között ferences teológusokat és kateketikát tanít és Humes plébánosa, majd 1988-ig Medzsugorje plébánosa. 1988-tól Mosztárba helyezték, ahol a ferencesek nevelésének felelőse lett. 1990-től a provinciális vikáriusa, majd 1994–2001 között a hercegovinai ferencesek provinciálisa. Székhelye Mosztár.

2003-tól ismét Medzsugorjéba költözött, a zarándokok szolgálatába szegődött. Több katolikus lap munkatársa, biblikus teológiai cikkeket ír, de krisztológia, pneumatológia és mariológia témakörében is publikál. Németből fordította J. Ratzinger munkáit és angolból biblikus cikkeket; országa biblikusainak munkáit elemzi (Fućak, Melad, Rupčić, Slugić, Mardešić). **Művei:** *Pripravite put Gospodinu* (Készítsétek elő az Úr útját). Mostar? ; *Govori, Gospodine* (Szólj, Uram). Szarajevo ?; *U snazi i sili Duha Božjega* (Isten Lelkének erejében). Szarajevo ? . Főszerkesztője egy új ferences folyóiratnak, a *Hercegovina franciscanának*.

Pesce, Mauro 1941 Genova Olaszország - Római Egyetemen filozófiai doktorátus 1964. Bonn Egyetem katolikus fakultásán BRD 1970. – Tanított Bologna Egyetem 1968-tól. Történelem és őskerkészténység tanszéken. Kiadja az *Annali di Storia dell'Exegesi* 1984-től. Kiadója *Testi e Studi del CISWEC* 1991. Szakterülete Újszövetség és apokrifok és post-biblikus tanulmányok **Művei:** 'Il Martirio di Isaia' non esite: L'Ascensione di Isaia e le tradizioni guidaiche sull' uccisione del Profeta (1984). Isaia, Il diletto e la Chiesa: Visione ed esegesi profetica cristiano primitiva (1983). Dio senza mediazioni: Una tradizione teologica dal gudaismo al cristiaesimo (1979).

Pesch, Otto Hermann 1931 Németország - Filozófiai és teológiai tanulmányait 1953 és 1960 közt végezte Walberbergben, teológiai doktorátusát Münchenben szerezte meg (1965). 1965-1971 között a dogmatika és az ökumenikus teológia tanára volt Walberbergben, 1971-72-ben vendégprofesszor a Harvard egyetemen, 1975-től katolikusként a hamburgi egyetem Evangélikus Teológiai Fakultásán az Ökumenikus és Kontroverz-teológiai Tanszék professzoraként működött. 1967 óta Európa és Amerika számos egyetemén és teológiai főiskoláján tartott előadásokat, ill. működött vendégprofesszorként. 1992-ben a mainzi egyetem a katolikus teológia díszdoktorává avatta. Nyugdíjaztatása (1998) óta Münchenben él. A katolikus és az evangélikus hagyomány közti párbeszéd egyik legkiemelkedőbb és legelkötelezettebb úttörője. **Művei:** "Theologie der Rechtfertigung bei Martin Luther und Thomas von Aquin, Versuch eines systematisch-theologischen Dialogs" (doktori disszertáció, 1967, ²1985); "Sprechender Glaube, Entwurf einer Theologie des Gebetes" (²1972); "Rechenschaft über den Glauben" (⁴1983); "Hinführung zu Luther" (²1983); "Gerechtfertigt aus Glauben" (1982); "Frei sein aus Gnade, Theologische Anthropologie" (1983, olaszul is); "Dogmatik im Fragment, Gesammelte Studien" (1987); "Thomas von Aquin, Grenze und Größe mittelalterlicher Theologie, Eine Einführung" (1988, ³1995); "Das Zweite Vatikanische Konzil, Vorgeschichte, Verlauf, Ergebnisse, Nachgeschichte" (1993, ⁴1997); "Christliche Lebenspraxis heute und hier" (1994). Társszerző: "Rechtfertigung im Gespräch zwischen Thomas und Luther" (Ulrich Kühn, 1967); "Einführung in die Lehre von Gnade und Rechtfertigung" (Albrecht Peters, ²1989); "Mysterium Salutis" IV/2 (1974); "Das Augsburger Bekenntnis damals und heute" (1980); "Zwei Kirchen - eine Moral?" (1985); "Humanismus und Reformation" (1985); "Lehrverurteilungen - kirchentrennend?" (1986); "Streiten für eine Kirche (Heinrich Fries, 1987); "Handbuch der Fundamentaltheologie IV" (1988); "Lehrverurteilungen - kirchentrennend? II" (1989); "Rechtfertigung im Disput, Eine freundliche Antwort an Jörg Baur" (Ulrich Kühn, 1991).

Pesch, Rudolf 1936. Bonn, Németország - PhD 1964. ThD Újszövetségből 1967. Habilitált 1969. Tanított Frankfurt am Main 1970-80. Freiburgban Professor 1980-1984. Bonnban 1980-84. szakterülete az Újszövetség **Művei:** Die Apostelgeschichte EKK V/1, Apg 1-12 Benzinger 1966. Wie Jesus das Abendmahl hielt : der Grund der Eucharistie Herder 1977. Die Entdeckung des ältesten Paulus-Briefes. Paulus - neu gesehen 1985. Das Evangelium der Urgemeinde. Benzinger, 1984. Gott ist gegenwärtig. Die Versammlung der Gläubigen in Synagoge und Kirche Kössel Antisemitismo nella Bibbia? Indagine sul Vangelo di Giovanni. Queriniana, 2007 Synoptisches Arbeitsbuch zu den Evangelien : Die vollständigen Synopsen nach Markus, nach Mattäus, nach Lukas, mit den Parallelen aus dem Johannes-Evangelium und den nicht-kanonischen Vergleichstexten sowie einer Auswahlkonkordanz Gütersloher, 1980.

Petersen, David L., 1936 Elgin USA, IL - Tanult Yale Egyetem BD 1968-ban. PhD 1972. Tanított Illionis Egyetem 1972-83. Aarhus Egyetem Dánia 1977-78. Szakterülete a héber Bibliáa **Művei:** Prophecy in Israel. Fortress, 1987. Haggai und Zechariah 1-8. Westminster, 1984. The Roles of Israel's Prophets JSOT 1981.

Petersen, William L., 1950 Laredo USA, TX - Tanulmányait Iowa Egyetemen BA 1971. Saskaton Luther Sem. MDiv 1975. Rijksuniversiteit te Utrecht Hollandia ThD 1984. Tanított New Fundland Emorial Egyetem 1977. Notre Dame Egyetem 1985-90 Pannsylvania Egyetem 1990-93. Szakterülete az Újszövetség, apokrifok, post-biblikus tanulmányok. **Művei:** Gospel Traditions in the Second Century Origins, Traditions, Texts and Recensions. Notre Dame UP 1989. Origen of Alexandria: His World and his Legacy. Notre Dame UP 198. The Diatessaron and Ephrem Syrus as Sources of Romanos the Melodist. CSCO Peters, 1985.

Peterson, Erik 1890 Hamburg - 1960 Hamburg, Németország - Teológus konvertita. 1910-ben kezdett evanéglikus teológiát tanulni 1910 Straßburg-ban, majd Greifswald 1911, Berlin 1911/12, Göttingen 1912/13, Basel 1913-ben tanult és tíz év után Göttingenbe került. Az első teológiai vizsgáját 1914-ben tette le és katonai szolgálatra sorozták be hadifoglyok lekipásztora lett. 1915-1919-között dolgozott a disszertációján „Heis Theos. Epigraphische, formgeschichtliche und religionsgeschichtliche Untersuchungen« (vezetője Nathanael Bonwetsch), 1920-ban habilitált és művét 1926-ban publikálta. 1920-1924 párhuzamosan tanított az ifjú Karl Barth mellett Göttingenben mint magántanár egyháztörténetet és keresztény archeológiát. 1924-ben Bonn-ba hívták az egyháztörténet és Újszövetség tanszékére ekkor robbant ki a liberálisok harca és ő nagyon különböző csoportokkal állt kapcsolatban Pietisták, Kierkegaard- követők, Dialektikus teológia hívei, Phänomenologista iskola, vallástörténeti iskola, katolikus publicisták és művészek, valamint az újabb liturgikus mozgalom). Összeütközésbe került Rudolf Sohm, Adolf von Harnack és Alfred Loisy tanításával a keresztény egyház apostoli eredetéről folyt vitában. Egy éves szabadságot vett ki. 1930-1936 és 1946 Bonnban a filozófiai fakultás tiszteletbeli tanára lett. 1930-ban római katolikus hitre tért, és egy ideig Münchenben élt ahol Theodor Haecker körével alakított ki kapcsolatot, 1933-ban Romában Matilde Bertini római származású hölgyel házasodott és családot alapított. 1937-től inkább patrisztikus előadásokat tartott az uralkodóvá válló német náci ideológia ellen fordult. (1933 Die Kirche aus Juden und Heiden; 1937 Sammelbändchen „Zeuge

der Wahrheit“), de bizonyos katolikus tendenciákkal sem békült meg például a mszterium teológiával (1935 „Das Buch von den Engeln“) és az un politikai toelgiát sem tudta elfogadni. Hosszú barátságot kötött Carl Schmitt atyával (1935 „Monotheismus als politisches Problem“). Rómában szegényes körülmények között élt, végre 1937-ben lehetősége lett Kard. Mercati segítségével a Pápai Biblikus Intézethez kapcsolt, keresztény archeológiai intézetben előadásokat tartani. 1942-1947 a bencések hívták meg Ókeresztény egyháztörténete ttanítani. Kunibert Mohlberg OSB, 1947-ben rendkívüli tanár patrisztikából „Antike und Christentum“ és 1956-ban nyilvános rendes tanár lett. 1941-1943 előadásokat tartott a római egyetemen, 1952 Milánóban a legfotnosabb foglamokról keresztény antikvítás, .vallás- fogalom- liturgia- szekta-történetről. 1960 Bonnban hívják a filozófiai fakultársa tanítani majd Münchenben a katolikus teologia díszdoktora lesz. Münchenben megbetegszik ezért 1960-ban Hamburg-ba megy ahol meghalt. Rómában a Campo Verano-n temetik el. Könyvtára és írásai a Torinói egyetemen könyvtárában helyezték el. (Biblioteca E. P) Kutatásai befolyásolták Karl Barth, Ernst Käsemann, Robert Grosche, Jean Daniélou, Heinrich Schlier, Joseph Ratzinger munkásságát is. **Művei:** (in Auswahl): Der Gottesfreund, in: ZKG 41, 1923, 161-202; Das Problem der Bibelauslegung im Pietismus, in: ZSTh 1, 1923/24, 468-481; Zur Theorie der Mystik, in: ZSTh 2, 1924/25, 146-166; Was ist Theologie?, Beiträge zur Interpretation der Visionen im Pastor Hermae, in: OrChrP 13, 1947, 254-270 (FJG); Kierkegaard und der Protestantismus, in: WuW 3, 1948, 579-548 (MTh); Der Ursprung der christlichen Askese, in: ZRGG 2, 1949/50, 209-220 (FJG); Einige Bemerkungen zum Hamburger Papyrus-Fragment der Acta Pauli, in: VigChr 3, 1949, 142-162 (FJG); Zu Apostelgeschichte 13, 1 f., in: NSNU 3, 1949, 9 f.; Frühkirche, Judentum und Gnosis, 1959, 1982² (= FJG); Neue Fragmente, in: Hochland 51 (1958/59), 248-251; Giudaismo e cristianesimo, in: RSLR 1, 1965, 367-391.

Petrie, Flinders William Matthew, 1853 Charlton – 1942. Anglia, - Egyiptológus és a régészeti módszertan megalapítója. Flinders Matthew kapitány unokája volt, akinek nagyapja Ausztráliában harcolt. Apja igen keményen és rendszeresen oktatta többek között arra is, miként építse fel a karrierjét. Miután felfedezte a brit prehistorikus emlékeket – beleértve Stonehenge-t is –, 1880-ban Egyiptomba utazott, ahol ő fedezte fel a gizai nagy piramist. Ez igen felkeltette az érdeklődését Egyiptom iránt, és számos fontos ásatást vezetett Abüdoszban és Amarnában. Amint befejezte a gizai piramis feltárását, ajánlották az Egyiptomi Régészeti Társaság elödszervezetének igazgatására. Ekkor került kapcsolatba Édouard Naville archeológussal, így rendszeresen alapot kapott az ásatásokra, amelyeket 1884 novemberében meg is kezdett. ~ figyelt fel a cserepekre, amelyek segítségével meghatározta Egyiptom kronológiáját. Ásatásait a királyi régészeti társaság fizette, és eredményeit az *Archaeological Journal* tette közzé, amelyet Flaxman Charles John Spurrell szerkesztett. 1892–1993-ban ő volt az első, aki a londoni egyetemi kollégiumban egyiptológiai régészetet és filológiát tanított. Itt találkozott Amelia Edwardsszal aki ettől kezdve állandó támogatója lett. Folytatta ásatásait Egyiptomban, és számos kítűnő régészt tanított a helyszínen. 1913-ban ~ óriási gyűjteményét eladta a londoni University College-nak, amely jelenleg Petrie Museum of Egyptian Archaeology néven működik. 1923-ban ~t egyiptomi ásatások elismeréséül lovagá ütötték. Ekkor már elhagyta Egyiptomot, és 1926-ban Palesztiába ment. Az egyiptomi és a kánaáni határon

számos helységben végzett ásásokat, többek között feltárta Tell el-Hesi-t amelyet ő tévesen a réi Lakisszal azonosított. 1942-ben halt meg Jeruzsálemben, és a Sion-hegyen levő protestáns temetőben helyezték örök nyugalomra. **Irodalom:** DROWER, M. S., *Flinders Petrie: A Life in Archaeology*. Wisconsin 1995; DROWER, M. S., *Letters from the Desert – the Correspondence of Flinders and Hilda Petrie*. London 2004.

Petrus, Chrisologus, magyarul: **Aranyszavú Péter**, ? – 450. Itália - Püspök, egyháztanító. Az imolai püspök keresztelte meg és szentelte diakónussá, Celestin pápa pedig püspökké. 431 körül lett Ravenna püspöke. 183 beszéde maradt ránk, ezek között van, ami az ÚSz-i Szentírás szövegéről szól, mások az egyházi év ünnepeiről és a katekumenek oktatásáról, vagy a szentek emlékűnépe mondott beszédek. A 9. sz.-tól kezdtek az „aranyszavú” („chrisologus”) címmel illetni az ortodox egyházi tanítás alapján álló lelkipásztori buzdításaiért. **Művei:** Migne PL 52, CCL 24, 24a, 24b.

Petrus, Comestor, névváltozatai: **P. Manducator**, **P. Trecensis**, **Pierre le Mangeur** ? Troyes – 1179 Párizs. Franciaország - Gyakorlati teológus és ezegéta, Petrus Lombardus első glosszátora. 1158-ban Petrus Lombardus tanítványa volt Párizsban, majd 1168–1178 között tanított az egyetemen és Notre Dame kancellárja lett. 1178-ban visszavonult a St. Victor kolostorba, bíborossá kreálása előtt megbetegedett, nemsokára meg is halt. 1169–1173 között írt *Historia scholastica* c. művében az ÓSz és ÚSz „világtörténetét” foglalta össze. **Művei:** kommentárok: zsoltárok, Petrus Lombardus, evangéliumok: kéziratai: RepBibl IV, 1954, nn. 6574–6578. IX Suppl., 1977, 342; *Quaestiones*. Paris 1708; Paris, B.N. lat. 18108, f. 83r–107v; Troyes, B.M. lat. 964, f. 89r–232v; vö. PITRA, J. B. *Analecta novissimi spicilegii solesmensis: Altera continuatio* II. Paris 1888. 1–334; glosszák Petrus Lombardushoz: Madrid, Real Academia de la Historia 24 (F 208), f. 261; pszeudepigráfok: 1. *Allegoriae in Vetus et Novum Testamentum*; 2. *De spiritu et anima*; 3. *Liber Pancrisis*. Paris 1889.

Petrus Lombardus, 1100 k. Lumellogno (Novara mellett) – 1160. Franciaország - Először Novarában tanult, majd a párizsi St. Victori kolostorban folytatta tanulmányait. 1134-ben Párizsban Petrus Abelardust hallgatta. Valamikor 1147–1156 között szentelték pappá. 1159–1164 között Párizs érsekévé választották, a St. Victori apátság azonban megóvta a választást. Főleg Szentírás-magyarázatával vált híressé, tőle származnak az ún. Glosszák, amelyekben a korábbi magyarázókat is összegyűjtötte, Laoni Anzelmtől kezdve. Ezeket a glosszákat vitatta meg tanítványaival, és e viták írásos eredménye lett szentenciás könyve. 148 zsoltár-magyarázatát nemcsak iskolai, hanem magánhasználatra is elkészítette. Pál minden levelét – kivéve a Zsidó levelet – magyarázta, magyarázataihoz felhasználta Florus v. Lyon, Ambrosiaster kommentárjait, illetve Haimo, Laoni Anselm, Poitiers-i Gilbert munkáit, St. Victori Hugo, Walter von Mortagne írásait és a Summa Sententiarumot. Szentenciáskönyvei iskolai olvasmányok lettek. Kommentárjaival műfajt teremtett, amely a 13. sz.-ban virágzott (pl. Albertus Magnus, Bonaventura, Aquinói Tamás, Duns Scotus). Ezek a kommentárok egészen Lutherig meghatározták a Biblia értelmezését. **Művei:** *Glossa in Psalmos*. Nürnberg 1475, 1478; *Glossa in Epistolas b. Pauli*. Eslingen 1473; *Sententiae in IV libris distinctae*. Straßburg 1471, Venezia 1477, kritikai kiadás: Spicil. Bonav. IV–V, Roma 1971–1981. (I. kötet 1. rész: Prolegomena: életrajz és bibliográfia); *Repertorium Commentariorum in Sententias*

Petri Lombardi. 2 kötet. Würzburg 1947, kiegészítés: DOUCET, V., *Commentaires sur les Sentences*, Quaracchi 1954.

Petrus, Venerabilis, Magyarul Tiszteletreméltó Péter 1094 Montboissier -1156 Cluny, Franciaország – Középkori kolostor reformátor és teológus családi nevén Pierre Maurice de Montboissier. Burgund nemesi családból származik, mely családnak kapcsolata volt Cluny kolostorával. Egy nagybátyja I. Hugo (1092 -1094) a kolostor apátja, a családja egy másik cluny típusú kolostort is alapított. Maga is már gyerek korában fogadalmasv volt és 16 évesen lépett Sauxillanges kolostorba, mely Cluny-nek volt alárendelve. Gyorsan emelkedet a kolostori ranglétrán, hamarosan prior lett a Vézelay és Domène, apátságban 1122, és 28 évesen Cluny apátjává választják, ami azt jelenti hogy az egész kolostorhálózat vezetője lett. Ehhez a hálózatot 10.000 Szerzetes tartozott 600 kolostorban. A 12 századi Európa szellemi irányítója lett. Elődje kemény fegyelmi és gazdasági problémákat hagyott maga után és 34 évig volt apát, Barbarossa Frigyes-től 1153-ban kapta a „Venerabilis“ (Tiszteletreméltó) címet és 1156 karácsonján halt meg. Számos levélváltása maradt ránk Clairvaux-i Bernharddal és II Innocencius pápát támogatta 1130 és az eretneknek nyilvánított filozófusnak és költőnek Petrus Abelard-nek védelmet nyújtott. A más vallásokkal szemben kemény ellenfél volt így a zsidókat is támadta, a szaracénokat és mohamedánokat nem embernek hanem állatnak tartotta. Spanyolországba utazott VII Alfonz meghívására, de Santiago di Compostellaba is elzarándokolt. Ekkor találkozott az Iszlámmal és a keresztények és muszlimok kialakult kapcsolatát is megtapasztalhatta. Ez adta a lökést Korán fordításához. Itt talált más iszlám szövegeket is, melyekből állította össze a „Corpus Toletana“ és megfelelő fordítókat segítségül hívott így a Korán fordítás 1142-re elkészült, mellesleg megoldotta a Cluny gazdasági problémáit is. Az Iszlámra a keresztények a kereszties háborúk kapcsán figyeltek fel, jóllehet már korábban is ismerték az Iszlámot Európában, de jórészt bizánci források alapján, ehhez járult most a spanyol források. Mohamedet varázslónak tartotta és a muszlimokat szexuális szabadossággal vádolta. A muszlim világnak kiterjedt kapcsolatai voltak a keresztényekkel a középkorban spanyolországban és Sziciliában. Petrus Venerabilis azt erősítette, hogy Európának ellent kell állni az Iszlámnak. Ezért nem csak lefordította a Korán-t, hanem egy ellen iratot is szerkesztett „Summa totius haeresis saracenorum“ címmel. A Korán-t latinra 1143-ban valójában Robert von Ketton, egy művelt megkeresztelt zsidó és Petrus Alfonsi és Petrus Toletanus egy megtért arab végezte, valamint, Hermann von Carinthia segített nekik. A végső stilzálást Peter Poitiers az apát titkára végezte, ennek ellenére a latin szöveg nem mentes a hibáktól. Mindez az első és egyetlen sikeres kereszties hadjárat idején történt, amikor Jeruzsálem elfoglalása megerősítette Európa és a kereszténység önbizalmát. Munkája legalább 500 évig meghatározta a keresztények Iszlámról vallott szemléletét, miszerint az Iszlám a kereszténység legveszélyesebb ellensége, jóllehet a muszlimoknak jobbaknak kellene lenniük mint a zsidóknak, mert úgy tartotta közelebb állnak a kereszténységhez, mint a zsidósághoz, az egyetlen probléma, hogy nem vallják Jézusról azt amit a keresztények. Ezért a muszlimokat a kereszténységbe kell betéríteni vallotta Petrus. A Korán fordítását elküldte Clairvaux-i Bernhardnak. Fordítására egy térítő programot akart építeni.

Irodalom: Bulst, N: Petrus Venerabilis. In: Lexikon des Mittelalters, Bd. 8. München 1980–1999. Sp. 1985–1987. Fletcher, Richard: Ein Elefant für Karl den Großen: Christen und Muslime im Mittelalter, Darmstadt 2005. Glei, Reinhold (Hrsg.): Schriften zum

Islam/Petrus Venerabilis. Altenberge 1985. Gázquez José Martínez; Óscar de la Cruz, Cándida Ferrero, Nàdia Petrus: Die lateinischen Koran-Übersetzungen in Spanien. In: Matthias Lutz-Bachmann/Alexander Fidora (Hrsg.): Juden, Christen und Muslime: Religionsdialoge im Mittelalter, Darmstadt 2004.

Kuschel, Karl-Josef: Vom Streit zum Wettstreit. Lessing und die Herausforderung des Islam, Düsseldorf 1998. Kritzeck, J.: Peter the Venerable and Islam, Princeton 1964.

Watt, William Montgomery: Der Einfluß des Islam auf das europäische Mittelalter, Berlin 2001. Wollasch, Joachim: Cluny – "Licht der Welt": Aufstieg und Niedergang der klösterlichen Gemeinschaft, Zürich et. al, 1996. Raeder, Siegfried: Der Islam und das Christentum: Eine historische und theologische Einführung, Neukirchen-Vluyn 2001. Southern, Richard W.: Das Islambild des Mittelalters. Stuttgart, Berlin, Köln, Mainz 1981.

Petzer, Jacobus H. 1956. Butterworth Dél-Afrika - Tanulmányait a Potchefstroom Egyetemen kezdte BA 1977. Görög nyelvből BA 1978-ban. Teológiai doktorátust 1987-ben szerzett. Tanított Potchefstroom Egyetemen 1982-87. Görög nyelv tanára 1991-től. Újszövetségi szövegek magyarázatával foglalkozik és az Apostolok cselekedetei görög és latin szövegének összevetésével. Szakterülete Újszövetség. **Művei:** Text and Interpretation: New Approaches in the Criticism of the New Testament NT. Tools and Stud. 15. Brill, 1991. A South African Perspective on the New Testament. Brill, 1986.

Pfäfflin, Friedrich Karl 1873 -1955 Németország - Langenburg-ben volt lelkész és német Újszövetség fordítást készített. **Művei:** Briefe des Neuen Testamentes Heilbronn, 1933. Die Evangelien Heilbronn 1935. Das Neue Testament in der Sprache von heute Heilbronn, 1939. Das Johannes-Evangelium und die Briefe des Johannes in der Sprache von heute. Heilbronn 1956.

Pfitzner, Victor C. 1937 Pinnaroo, Ausztrália – Tanulmányait az Adelaide Egyetemen végezte BA 1957-ben. Immanuel Sem. BTh 1960. Münster ThD 1964. Tanít a Luth. Sem. Ausztrália 1966-76. 1989-től. Újszövetség tanszék vezetője. Szakterülete az Újszövetség. **Művei:** John. Chi Rho Comm. Luth. 1982. First Corinthians. Chi Rho Comm. Luth. 1988.

Philón Büblisz 64 Büblisz - 141k Róma ?) Itália - Névváltozatok: Philo Byblio, Philo Byblius Herenniosz Philón. Görög nyelvű grammatikus és történetíró. Rómába Herennius Severus csábítására érkezett, ekkor talán még rabszolga volt. Műveiből kisebb töredékek maradtak fenn, amiből kiderül milyen kiváló tudós volt. (Euszebiosz Preparatio evangelica I,9,20-10,53 IV. 16,6 X 9,11sköv Fő műve Phoinikiké historia (Fönícia története) nyolc könyve az egésznek csak töredéke. Más műveket Kr.e. 13 sz-i föníciaiból görögre fordított. Jelentős mítosz anyagot közvetít és racionalista módon értelmez is, ezért néhányan ateistának nevezik. Euthémerosz valláselméletét sajátjaként adja elő, azért, hogy hazája dicsőségét szolgálja ezzel. Munkásságát igazából csak a humanisták óta értékelték. Sokan hamisítónak tartották, de az ugariti felfedezések őt igazolták. Alexandriai Philón és Josephus kortársa és egyben jelzi, hogy a korban milyen valláselméletek voltak divatosak és mekkora igény volt ezekre az elméletekre. Felhasználja művében Szankhuniatohonon-t is de anyagát témák szerint csoportosítva

adta elő szétválasztva a maitológiát, kozmológiát és természet ismeretet. Történeti munkája Peri poleón kai husz kekaszté auton endoxusz éneke (A városok és hírességeik), ezekben a földrajzi nevek szerint csoportosította a híres személyeket. Szeptimosz Nüzantinosz közvetítésével maradt ránk. Írt még szinonima szótárt is. Alapvetően enciklopédista szerzők, aki nagy hatást tett a római irodalomra.

Philón, Alexandriai, névváltozatai: **Philo Alecandrinus**, **Philo Judeus**, Kr. e. 20 Alexandria – Kr. u. 45 Alexandria. Egyiptom - Görög nyelvű zsidó filozófus és egzegéta. Visszavonult életet élt, egyetlen közéleti szerepléseként Kr. u. 40-ben Caligula önistenítő rendelkezéseinek visszavonását kérte egy delegáció vezetőjeként. A bibliai könyvekhez fűzött magyarázatokat, az allegorizáló egzegézis művelője volt. A terapeutákról és az esszénusokról elsőként adott hírt. Megírta Mózes életét és a Tóra magyarázatát. Mózes törvényeit a természettörvények utáztatának tartotta, munkáit nem zsidóknak, hanem görögöknek szánta. **Művei:** *Philonis Alexandrini opera*. 7 kötet. Lipcse 1896–1930, angolul: *Loeb Classical Library R. Macrobius*. 13 kötet. 1926. MANGHEY (szerk.), 2 kötet. London 1742; COHN – WENDLAND (szerk.), 5 kötet. Berlin, 1896–1906; HARRIS (szerk.), *Fragments of Philo Judæus*. Cambridge 1886; WENDLAND (szerk.), *Neuentdeckte Fragmente Philos*. Berlin 1891; GROSSMANN, *De Philonis operum continua serie*, I. Leipzig 1841, II. (1842); *Mózes élete*. Bp. 1926. **Irodalom:** MASSEBIEAU, *Le Classement des Œuvres de Philon in Biblioth. de l'Ecole des hautes études*, I. Leipzig 1889; MASSEBIEAU – BRÉHIER, *Chronologie de la Vie et des Œuvres de Philon in: Revue d'hist. des Relig.* Leipzig 1906, 1–3; DRUMMOND, *Philo Judæus*. 2 kötet. London 1888; HERRIOT, *Philon le Juif; Essai sur l'Ecole Juive d'Alexandrie*. Paris 1898; MARTIN, *Philon*. Paris 1907; BRÉHIER, *Les Idées Philosophiques et Religieuses de Philon d'Alexandrie*. Paris 1908; SCHÜRER, *Gesch. des Jüdischen Volkes im Zeitalter Jesu Christi*. Berlin ³1909); SIEGFRIED, *Philo v. Alexandria als Ausleger d. A. T.* Jena 1875; SCHILL S., *Követségben Gaiusnához*. Bp. 1896; MANDI S., *Antologia Humana*. Bp. 1846.

Pieno, Antonio 1941 Chipiona, Spanyolország - Comillas Egyetemén licenciázott filológiából 1966-ban. Madridban Complutense Egyetemen klasszika filológiai diplomát szerzett 1970-ben Salamanca Pápai Egyetemen Bibliikus filológiából doktortól 1974-ben. Tanított Madridban Complutense Egyetemen 1970-74 tanársegéd, 1974-83 Adjunktus 1983- Tanár az Újszövetségi filológia tanszékének vezetője. Szakterülete az Újszövetség, apokrifok, és post-bibliikus tanulmányok. **Művei:** *Los Origenes des Cristianesimo*. El Almendreo, 1991. „Jose Asenet y el Neuveo Testamento” *Actas desl I Symposion Biblico Espanol de Salamanca* 1982. *Apocrifos del Antiguo Testamento* 1986.

Pieriosz, ? – 312 Róma?. Itália - Egzegéta, az alexandriai egyház papja. Az alexandriai katekéta iskola kiemelkedő személyisége volt, Diocletianus császár idején hitvallóként ismerték. Jeromostól tudunk latin nyelvű prédikációiról, Ozeás prófétáról tartott prédikációjáról, valamint Lukács evangéliumáról mondott homíliáról. Jeromos még látott olyan ÚSz-i kódexeket, melyeket ~ javított. **Művei:** PG.10,241–246.

Pilhofer, Peter 1996-2002 ?, Erlangen, Németország - Kihasznlta, hogy utazhatott Görögországba és Kis-Ázsába Greifswald-ból. Trilógiát írt Filippiről (I 1995, II 2000, III

előszületlben), számos feliratot vizsgált meg és az újszövetségi korra jellemző pecsétet is vizsgálta. Egzegézésének kiindulópontja mindig az archeológia és a helyi történet kutatására alapul. Számos tudományközi megbeszélésen vett részt. **Művei:** "Die frühen Christen und ihre Welt" Greifswad 2002

Pinchás, Lapide, 1922 Kanada – 1969 Jeruzsálem, Izrael/Németország - Ausztriából kivándorolt zsidók leszármazottja. 1938-ban Palesztinába költözött, a Gilboa kibuc alapítója volt. 1940-ben az angol hadseregben zsidó önkéntes lett. 1949-től Jeruzsálemben filozófiát és teológiát tanult, 1951–1962 között diplomataként járt az Egyesült Államokban, Braziliában, Olaszó.-ban. 1960-tól ÚSz-i tanulmányokat végzett Milánóban és Jeruzsálemben. 1965-ben az állami hírközlő központ helyettes vezetője lett Jeruzsálemben. 1970-ben filozófiai doktorátust szerzett Kölnben. A zsidó–keresztény párbeszéd szakértője volt, Jeruzsálemben és Frankfurtban tanított, vendégprofesszor volt Göttingenben és Svájcban is. **Művei:** *Der Prophet von San Nicandro*. Vogt, Berlin 1963, , Mainz 1986. *Rom und die Juden*. Ulm 1967, 1997, 2005 (3.verb.Aufl.). *Nach der Gottesfinsternis*. Gladbeck 1970. *Auferstehung*. Stuttgart 1977, 1991 *Die Verwendung des Hebräischen in den christlichen Religionsgemeinschaften mit besonderer Berücksichtigung des Landes Israel*. Diss., Köln 1971. *Er predigte in ihren Synagogen*. Gütersloh 1980, 2004 (8.Aufl.). *Am Scheitern hoffen lernen*. Gütersloh 1985, 1988. *Wer war schuld an Jesu Tod?* Gütersloh 1987, 1989, 2000 *Ist das nicht Josephs Sohn? Jesus im heutigen Judentum*, Gütersloh 1988 . *Ist die Bibel richtig übersetzt?" 2 Bd*. Gütersloh 2004. *Der Jude Jesus*, Düsseldorf 1979, 2003 *Paulus zwischen Damaskus und Qumran*. Gütersloh 1993, 1995, 2001. *A zsidó Jézus* (társszerző: LUZ, U.). Bp 1979; *Damaszkusz és Qumrán között*. Bp. 1993.

Pineda, Juan SJ, 1558 Sevilla – 1637 Sevilla, Spanyolország - Filozófiát Granadában és Sevilában tanult, majd 18 évig tanított egzegéziát Cordobában, Sevilában, Madridban. Sevilában rektor volt és az inkvizíció tanácsadója, 1628-tól minden spanyol könyvtár általános vizitátora. 1612-ben indexet állított össze a tiltott könyvekről. **Művei:** *Commentarii in Iob*. Madrid 1597–1601; *Prelectio sacra cant*. Sevilla 1602; *Immaculata b. Virgnis Conceptio ex praecipuis textibus deducta et comprobata*. Sevilla 1603; *Salamon praevivius*. Lyon 1609; *Comment. in Ecclesiasten*. Sevilla 1619.

Piscator, Johannes, eredeti neve: **Fischer**, 1546 – 1625. Németország - Reformátor, Biblia-fordító. 1565-t Tübingenben tanult, majd 1568-ban magiszter lett. Tanulmányutat tett Wittenberg, Magdeburg és Braunschweig egyetemén, 1571-ben Strassburgban volt. Dogmatikája miatt kiközösítették, Strassburgban lett házitanító. 1574-től Heidelbergben az arisztotelészi fizika professzora volt, 1575-ben a pedagógiai intézet rektora lett. 1578 – től professzor Neustadt Hardt-ban, 1582-ben a moeri gimnázium igazgatója, 1584-től a herborni főiskola tanára. Számos kommentárt is írt, de fő műve a *Herborner Bibelwerk* (1602–1603), amely az első önálló, teljes bibliafordítás volt Luther után, és magyarázatokat is tartalmazott. A „Piscator-Biblia” nagy viták forrása lett, számos esetben szó szerint fordította a helyeket és nem értékelte Luther nyelvi szépségét. 1610-ben emiatt betiltották a használatát – egészen a 17. sz.-ig. **Művei:** *Rudimenta linguae Hebraeae*. Frankfurt 1588; *Bericht, was von den Cerimonien beim heil. Abendmahl und Handlungen des Gottesdienstes zuhalten sey*. Herborn 1592; *Anal. log. septem Epistorum*

Apostolicarum, quae Catholicae appellari solent: vide licet Jacobi I, Petri II, Johannis III, Judae I. Herborn 1597, ²1603, ⁴1609; *Expositio brevis dictorum selectorum ex libris V. T. ante aliquot annos in Illustri schola scholasticae juventutis gregi proposita.* Herborn 1593; *Analysis logica Evangelii secundam Matthaeum, una cum scholiis et observationibus locorum dictrinae. Inserta est Refutatio sphismatum Roberto Bellarmini.* Herborn 1594; *Analysis logica Epistolae Pauli ad Romanos.* Herborn 1596; *Roberti Rolloci, Scoti, in utramque Epistolam Pauli ad Thessalonicenses Commentarios, nec non ejusdem authoris analysis epistolae ad Philomonem, additae sunt necemariae quaedam notae per J. P.* Herborn 1601; *Biblia: das ist: Alle Bücher der H. Schrift des A. und N. Testament,* 3 kötet. Herborn 1602–1603 (fordítás); *Apologia, Das ist Verthädigung der neuen Herbornischen Bibel: Wider das Lesterbuch Paul Röders.* Herborn 1608; *Commentarii in omnes libros Novi Testamenti, ante hac separatim editi, nunc vero in unum volumen collecti.* Herborn 1613; *In Apocalypsin Johannis commentarius. In quo continentur I. Analysis logica singulorum capitum. II. Scholia in singula capita. III. Consideratio discrepantium qua rundam expositionum.* Herborn 1613; *Notae ad Petrum Baronem de praedestinatione.* Harderwijk 1613; *Responsio ad duas quaestiones theologicas una Jo. Tranfrero, contra absolutam reprobationis decreta, altera a Paulo Resenio.* Herborn 1615; *Index in analysis Veteri Testamenti.* Herborn 1616, ²1621; *Exegesis s. explicatio aphorismorum doctrinae Christianae.* Herborn 1622; *Indices Hebraici Sex.* Herborn 1622; *Index in libros Biblicos Veteri Testamenti.* Herborn 1622; *Index in analysis Novi Testamenti.* Herborn 1622; *Biblische Summarien in Deutsche Reime verfasst.* Herborn 1623; *Epigrammaton Libri I.* Herborn 1623; *Refutatio oder Bericht von etlichen Lehr-Puncten die Christliche Religion betreffend.* Herborn 1623; *Quaestiones in Pentateuchum.* Herborn 1624; *Queastiones in Biblicarum.* Herborn 1625; *Commentarii in omnes libros Veteri Testamenti, anti hac aliquoties separatim editi, nunc vero in osum volumen collecti.* 4 kötet. Herborn 1643–1646.

Pixley, George V., 1937 Chicago, USA IL - Tanulmányait Chicago Egyetemen kezdte és MA 1962-ben szerzett, PhD 1968-ban. Tanított Evang. Semin de Puerto Rico 1963-75. Baptista szeminárium Mexico 1975-85. Professzor 1986-tól. Számos Egyetemen volt vendég professzor. Szakterülete a Héber Biblia. **Művei:** Historia de Israel desde los probes DEI 1989. Fortress, 1992. Exodo, Lectura Evangélica y Popular CUPSA 1983. Orbis 1987. El Libro de Job Sem Bibl. Latinoamericano 1982.

Plaut, Gunther Wolf, 1912 Münster, Németország – Reform rabbi, aki a náci megszállás elől 1935-ben menekült az USA-ba. Hebrew Union College-ban tanult és 1939-ben avatták rabbivá. Miután a USA állampolgárságot megkapta, katonai rabbi lett a hadseregben. Belgiumban és Németországban szolgált. Számos tanítványt szerzett Chicago, Illinois (1939-1948) St. Paul, Minnesota (1948-1961) Egyetemen. 1961-ben Holy Blossom Temple-hez csatlakozott. Számos könyvet írt a Tóráról és annak profétái magyarázatáról ezek ismertek mint Plaut Commentary, és hosszú időn keresztül Kanadában a vezető zsidó lapoknak is írt. Korábban elnöke volt a Kanadai Zsidók kongresszusának Torontóban. Alzheimer kórt kapott. **Művei:** *The Torah* (commentary) 1981; *Unfinished Business* (autobiog.) 1981; *Hanging Threads* (short stories) 1978, in U.S.A. *The Man in the Blue Vest* 1980; *Time to Think* 1977; *The Letter* (novel) 1986; *The Man Who Would Be Messiah* (novel) 1988; *The Magen David -- How the Six- pointed*

Star Became an Emblem for the Jewish People 1990; *Asylum - A Moral Dilemma* 1995; *The Haftarah Commentary*, Toronto, 1996.

Plótinosz, 205 Lykopolis– 270 Minturnae, Egyiptom - A késő ókor legnagyobb gondolkodója. Ammoniosz Szakkasz tanítványa volt (nála tanult Órigenész is). 242-ben III. Gordianus császár perzsák elleni háborújában vett részt, itt megismerte a keleti bölcsességet. 244-ben Rómában filozófiai iskolát alapított, ahol sok gnosztikus tant hirdetett, növendéke volt Gallienus császár is. Jelentős spekulatív gondolkodó volt, az újplatonikus gondolkodók vezető alakjának számított. Főleg filozófiai axiómái maradtak ránk. Nemcsak filozófus, hanem misztikus is volt, aki élményeit igyekezett racionális nyelven elmondani. Úgy gondolta, hogy a racionalitás eszköze a platonikus filozófia, amelyet ő orientális elemekkel igyekezett gazdagítani. ~ tanítását 54 traktátusban tanítványa, Porfűriosz adta tovább. Nagy hatással volt Augustinusra és a skolasztikus misztikusokra, Giordano Brunóra, de Berkeley, Shaftesbury, Goethe, Novalis és Schelling is kölcsönzött gondolatokat tőle. **Művei:** MARSILIUS FICINIUS, *Plotini Opera*. Florenz 1492, Basel 1559, görögül és latinul: Basel 1580; CREUZER, F., *Plotini Opera*. Oxford 1835; KIRCHHOFF, A., *Plotini Opera*. Leipzig 1856; HENRY, P. – SCHWYZER, H. R., *Plotini Opera*. Leipzig 1964–1977; Műveinek angol fordítása: MACKENNA, St., *The Enneads*. London 1991.

Plümacher, Echart, 1928. Remscheid, Németország. – Tanulmányait Göttingenben kezdte ThD 1967. Berlinben a Kirchliche Hochschule könyvtárában dolgozott 1970-73. Könyvtári titkár Berlin 1974- igazgató. Szakterülete az Újszövetség, apokrifok és post-biblikus tanulmányok. **Művei:** Identitätsverlust und Identitätsgewinn: Studien zum Verhältniss von kaiserzeitlichen Stadt und Früheren Christentum. Neukirchen, 1987 Lukas als hellenistischer Schriftsteller: Studien zur Apostelgeschichte. Vanderhoek and Ruprecht, 1972.

Podechard, Emmanuel, 1866 Clomont – 1951 Lyon. Franciaország - 1892-ben a lyoni papi szemináriumban tanított ÓSz-t, majd 1906–1944 között a lyoni egyetem teológiai fakultásán. **Művei:** *L'Esslesiaste*. Paris 1912; *Le Psauter*. 2 kötet. Lyon 1949.

Podella, Thomas, 1955? Németország - Evangélikus teológiát tanult 1976-1982 Wuppertal Főiskoláján és Tübingen Egyetemén. Teológiai doktorátust 1987-ben Berlinben szerzett. Habilitálni 1994-ben ószövetségből Heidelberg Egyetemére ment. Tanítani 1995-1998 Münchenben kezdett. Az ősi izraeli templomi rituálé kutatási projektjének részese 1998-1999 Münsterben. SBL tag és Brit archeológiai társaság tagja. **Művei:** Fasten. Kollektive Trauer um den verborgenen Gott im Alten Testament, AOAT 224, Neukirchen-Vluyn 1989. Das Lichtkleid JHWHs. Untersuchungen zur Gestalthaftigkeit Gottes im Alten Testament und seiner altorientalischen Umwelt, FAT 15, Tübingen 1996.

Pohlmann, Karl-Friedrich 1941 Korbach, Németország - Teológiát tanulni Marburgban kezdett 1961-1965 az evangélikus teológia fakultáson. 1969-ben szerzett teológiai doktorátust és habilitált 1976-ban a Jeremiás próféta könyvéből. Münsterben

kezett tanítani 1980-ban a főiskolán, da hamarosan az egyetemre hívták. Ezekiel könyvével foglalkozott, de a legfontosabb Jeremiás kommentárja. 1992-1993-ba Dékán 1994 -1995 Pro-Dékán volt az Evangélikus Teológiai Fakultáson. **Művei:**

Pohlmann, Karl-Friedrich, 1941 Németország -Teológiai tanulmányokat végzett az evangélikus teológián Marburg 1961 – 1965. első teológiai vizsgája 1965-ben tette le. tudományos munkatárs 1965- 1968 Alttestamentlichen Seminar der Philipps-Universität in Marburg. Disszertációját Prof. Dr. O. Kaiser-nél írta. Szemita tanulmányokat Prof. Dr.O. Rössler-nél folytatott. 1969-ben szerzett diplomát Marburg-ban. 1971-ben habilitációját benyújtja és ettől a német kutatók társaságának tagja 1973-ig. 1973 -1981 lelkész Evangelischen Kirche Kurhessen-Waldeck; 1976-ban végül habilitált Marburg-ban. 1981-től professzor Evangelisch-Theologischen Fakultät der Westfälischen-Wilhelms-Universität Münster. Különös érdeklődése a prófétai irodalom Jeremiás és Ezekiel valamint a fogság utáni jámborsági mozgalmak Júdában.

Poirier Paul-Hubert 1948. St. Simeon, Kanada - Strassbourg Egyetemen PhD. Tanított Laval Egyetem Teológiai fakultásán 1979-től. Párizsban az Ecole Pratique des Hautes Etudes 1990-91. Szakterülete szemita nyelvek szövegekés feliratok, egyiptológia, és post-biblikus tanulmányok. **Művei:** la Version Copte de la Predication et du Martyre de Thomas 1984. L’Hymne de la Perle des Actes de Thomas 1981.

Pokorný, Petr, 1933 Brno, Csehország – . Teológiai diplomáját a Comenius Protestáns Főiskolán szerezte Prágában. Brethrenben (Csehország) lett lelkész és előadó a Comenius teológiai fakultásán és Greifswald egyetemén. A Bibliai Intézet vezetője és a Károly Egyetem teológiai fakultásának vezetője volt Prágában. Meghívott előadó Pittsburgh Theological Seminaryn, a Princeton Theological Seminaryn és a Tübingeni Egyetemen. 1978-ban részt vett a 3. Nag Hammadi expedícióban, 1988-ban a német protestáns Archeológiai Intézet szervezésében a Jordánnál ásatásokat végzett. Tagja és egy időben elnöke volt a Studiorum Novi Testamenti Societasnak. **Művei:** *The Genesis of Christology*. Edinburgh 1987. *Colossian* Hendrickson 1991; *Theologie des lukanischen Schriften*. FRLANT 164. Göttingen 1998; *Philosophical hermeneutic and Biblical Exegesis*. Tübingen 2003; *Antigone und Jesus. Opfer und Hoffnung*, in: *Geschichte – Tradition – Reflexion* III. Tübingen 1996. 49–62; *Was ist (die biblische) Exegese?*, in: *Wege zum Verständnis*. Leipzig 1997. 227–237; *Jesus als Gleichnis Gottes. Möglichkeiten und Grenzen einer These*, EvTh 57 (1997) in 57 (1997), 401–409; *Lukas 1,1-4 als Prolog zum lukanischen Doppelwerk*, in: *Warsz. studia theologiczne* 10 (1997). 271–276; *Jákobova modlitba*, in: SOUŠEK, Z. (szerk.), *Knihy tajemství a moudrosti* II. Praha 1998. 336–342; *Die Bergpredigt / Feldrede als supraethisches System*, in: WENGS, K.- SASS, G. (szerk.), *Ja und Nein. Christliche Theologie angesichts Israels*, Neukirchen 1998. 183–193; *St. John’s Revelation: Structure and Message*, in: *1900th Anniversary of the Book of John’s Revelation*. Athens – Pathmos 1999. 499–512; *Postmodernes Ostern im Neuen Testament*, in: *Ehrenpromotion John Barton - Petr Pokorný*. Bonn 1999. 28–40; *Justification and Sanctification according to the Scriptures*, in: *Justification and Sanctification in the Traditions of the Reformation* (WARC). Geneva 1999. 11–17; *Religionsfreiheit – ein Thema des Neuen Testaments?* in: FRANK, G. – HAUSTEIN, J. – LANGE, A. de (szerk.), *Asyl, Toleranz, Religionsfreiheit* Göttingen 2000. 40–49.

Pola, Thomas 1956 Göttingen, Németország - Teológiai tanulmányait 1976-1982 Tübingenben az evangélikus teológiai fakultáson kezdte. Lelkészsé avatása előtt gyülekezeti munkát végzett 1982-1984 Baltmannsweiler és Hohengehren lelkészségen. Tudományos asszisztens 1984-1995 Hartmut Gese professzornál Tübingenben. Archeológiai ösztöndíjat kapott Irzelbe 1986-ban. Ásatásoknál segédkezett 1989-ben Umm Qez Jordániában. Teológiai doktortáust 1993 a papi forrás hagyománytörténetével foglalkozik. Habilitációjára készül 1995-2000. Régi szír történelmi helyszíneket tanulmányozt 1996-ban. Gyülekezeti lelkész 2000-2001 Döffingen és Dätzingen gyülekezetben. Habilitációját 2001-ben szerezte Tübingenben. *Das Priestertum bei Sacharja. Historische und traditions-geschichtliche Untersuchungen zur früh-nachexilischen Herrschererwartung* Tanítani kezdett 2001/2002 Dortmund öszövetségi karán. April 2002 részt vesz a Septuaginta projektben is. Aggeus, é Zakariás könyvének dolgozik. **Művei:** *Der Umfang der ursprünglichen Priesterschrift. Beobachtungen zur Literarkritik und Traditionsgeschichte von Pg: (Wissenschaftliche Monographien zum Alten und Neuen Testament 70)*, Neukirchener Verlag, 1995. *Psalter-Synopse. Hebräisch - Griechisch - Deutsch: Ed. W. Groß und B. Janowski unter Mitarbeit von Th. Pola: 2000.*

Pollák Kaim, 1834 Liptószentmiklós – 1905 Budapest. Magyarország - Zsidó tanító, héber–magyar szótárszerkesztő. Szülővárosában tanult, a helyi rabbival a Talmudot tanulmányozta. 1847-ben a pozsonyi jesivába került, a Talmuddal foglalkozott. 1858-ban tanítói oklevelet szerzett, 1858–1860 között Prágában készült a tanítói pályára. 1860-ban Érsekújváron kapott tanítói állást, 1863-ban Kácsfalura került. 1864-től Pécsen és Szekszárdon volt tanító, 1865-től Hódmezővásárhelyen. 1869-ben az óbudai zsidó hitközség alkalmazta iskolájában, 1875-ben áthelyezték Pestre. **Művei:** *Eszter könyve*. (ford., magyarázatok). Bp. 1887; *Iskolai adatok. Izrael népének multjából*. Bp. 1896; *Sefer Tikun Midoth Ha-Nefesch*. (Salomon Ibn Gabiról, *Az ethika irányai*. Zsidó szöveg. A kéziratot Rómából kapta). Pozsony 1896; *Pteach Jesuba*. Posony 1899; *12 Josephinische Aktenstücke über Alt-Ofen*. Wien 1902; Munkatársa volt a *Magyar Izraelitának*, a *Ben-Chananjának*; írt az *Izr. Lehrer* c. lapba, a *Magyar Zsidó Szemlébe*, héber folyóiratokba és évkönyvekbe.

Pollák Miksa, 1868 Beled – 1944 Bp. Magyarország - Bölcsészdoktor, rabbi. A gimnáziumot Kőszegen és a budapesti rabbiképzőben végezte, majd 1883–1893 között ugyanitt teológiai tanulmányokat folytatott. Az egyetemen keleti nyelvekkel, történelemmel, magyar–német irodalommal és bölcsészettel foglalkozott. 1891–1892-ben a berlini egyetemen és főiskolán tanult tovább, 1892-ben a budapesti egyetemen bölcsészdoktorrá avatták. 1894-ben a budapesti rabbiképzőben rabbi oklevelet kapott, a soproni izraelita hitközség megválasztotta lelkészének. Elsőként foglalkozott a magyar irodalom bibliai vonatkozásaival. **Művei:** *A zsidók Bécs-Újhelyen. Tanulmány a zsidók történetéhez Alsó-Ausztriában és Magyarországon...* Bp. 1892; *Das Judentum und seine Parteien*. Odenburg 1895; *A zsidók története Sopronban a legrégebb időktől a mai napig...* Uo. 1896; *Erzsébet királyné emlékezete*. Sopron 1898; *Arany János és a Biblia*. Bp. 1904.

Polley, Max E., 1928. Sough Bend, USA IN, – Duke Egyetemen szerzett BD fokozatot 1953-ban. PhD 1957-ben. Tanított Davidson Coll 1956-tól. Szakterülete a héber Biblia. **Művei:** Ámos and the Davidic Epire. Oxford UP. 1989. The Use of the Old Testament in the New Testament and Other Essays. Duke UP., 1972.

Polükarposz, ? – 167. Szmürna püspöke. Görögország - Egyes források szerint (Euszebiosz ET. V, 20,6) János evangélista tanítványa volt. 155 körül Rómában járt, hogy rendezze a húsvét-vitát. Több levelet írt, de csak a Philippieknek szóló maradt fenn, amelyben ismeretlen még a püspökség. Ismerte Máté evangéliumát, az 1Péter levelet, Pál leveleit, az Apostolok cselekedeteit és a Zsidóhoz írt levelet is. **Művei:** *Patrum apostolicorum opera* I. Leipzig 1876 (latin összefoglalásban is); LIGHTFOOT, J. B., *The Apostolic Fathers* II. 3, London 1890; LAKE, K. *Apostolic Fathers* I. LCL. London – Cambridge 1912. 279–301; FUNK, F. X. – BIHLMAYER, K., *Apostolische Väter, Sammlung ausgewählter kirchen- und dogmengeschichtlicher Quellenschriften* II. 1, Tübingen ²1956, ³1970; ZAHN, Th., *Forschungen zur Geschichte des neutestamentlichen Kanons und der altkirchlichen Literatur* VI. Leipzig 1900. 104.

Pongrácz József, 1885 Ete – 1963 Pápa, Magyarország - A gimnáziumot Pápán végezte 1902-ben, 1906-tól teológiát tanult. Két évet töltött Edinburghban. 1908-tól püspöki titkár Komáromban, 1910-tól helyettes tanár, 1913-tól tanár Pápán, az ÚSz-i tanszéken. 1931-ben teológiai doktor lett Debrecenben. **Művei:** *Pál apostolnak a galatákhöz írt levele*. Pápa 1912; *Jézus kijelentései Istenről*. Pápa 1914; *János evangéliumának magyarázata*. 4 kötet. Pápa 1914; *Máté evangéliumának magyarázata*. Pápa 1933; *Újszövetségi bevezetés*. Pápa 1934; *Az apostolok cselekedeteiről írott könyv*. Pápa 1936; *János evangélium magyarázata*. Pápa 1939; *A legújabb régészeti felfedezések és az Újszövetség*. Pápa 1942; *Az imádkozó Pál apostol*. Pápa 1943; *Az imádkozó Jézus*. Pápa 1943.

Pontus-i Aquila, ld **Aquila, Pontus-i**

Pope, Marvin, H. 1916. Durham, USA NC - Yale Egyetemen PhD 1949. Tanított Duke Egyetem 1947-49. Megbízott előadó 1949-55 között. A héber nyelv és irodalom tanára 1955-85 között. Professzor Aleppo Egyetemén tanít 1980-ban. Münsterben az Ugarit kutatási központban 1986-1991 között. Ásatások szakértője El-Jib Gibon 1959.1960. szakterülete a Héber Biblia Szemita nyelvek szövegek és feliratok. **Művei:** *Song of Songs*. AB 7C 1977. *The Book of Job* AB 15.k. 1965. 1973. *El in the Ugaritic Text*. Brill, 1955.

Popkes, Wiard U., 1936 Ihren, Németország. - Baptista Szemináriumban Rueschlikon BD 1962. Zürich THD 1965. Tanított Münster 1966-69. Lelkész Hamburg Bapt. Szem. 1969- Hamburgban egyetemi tanár. Szakterülete az Újszövetség. **Művei:** *Adressaten, Situation und Form des Jakobusbriefes* (1986) *Gemenide Raum des Vertraens* (1984), *Abendmahl und Gemenide* 1981. *Christus Traditus* 1967.

Popović Ante, 1956 Buselji – Bosznia - A bosnyák ferences rendtartomány tagja Szarajevóban. 1982-ben pappá szentelték. Tanulmányait Rómában a Pápai Biblikus

Intézetben folytatta (1982–1986). Itt doktorált 1992-ben. 1987-től a szarajevói ferences teológia állandó tanára. A biblikus tudományok tanszékét vezeti Szarajevóban. **Művei:** *The election-rejection of Saul*. Sarajevo 1994; *Biblikus témák*, Szarajevo 2004; *A Biblia magyarázatának elve és módszerei*. Sarajevo 2005.

Porten, Bezalel, 1931. USA? - Tanult Jewish Tehol Sem. MHL Rabbi 1957-től Columbia Egyetemen MA 1954. PhD Zsidó történetből 1964. - California Egyetemen tanított 1965-70. Haifa Egyetemén, Izrael 1968-72. Tel Aviv Egyetemén 1970-től. Héber Egyetemen Jeruzsálemben 1969-72. Pansylvania Egyetem 1980- **Művei:** *Irano-Judeia II*. 1990. *Textbook of Aramaic Documents from Ancient Egypt*. 1-3.k. 1986-1993.

Porter, Stanley E., 1956 Long Beach, USA, CA. – Point Loma Coll. BA 1977. Clareton Grad School MA 1980. Trinity Evang Div School MA 1982. Sheffield Egyetem, Anglia PhD 1988. Tanított Biola Egyetem 1982-83 között valamint 1987-91 között újszövetségi filológiát. Scheffield Akadémia kiadónál dolgozik 1991-92 között. Trinity Western Egyetem 1992-től az újszövetség tanára. Szakterülete Újszövetség. **Művei:** *Idioms of the Greek New Testament JSOT* 1992. *The Language of the New Testament: Classic Essay* ed JSOT 1991. *Verbal Aspect in the Greek of the New Testament, with refrence to Tense and Mood*. Lang, 1989.

Poswick, R. Ferdinánd Brussel, Belgium - Bencés szerzetes 1957-től Teológiát tanult a bencés egyetemen Róma Licenciátust szerzett 1965-ben. Szerkesztője a *Collection Bible et Vie Chretienne* 1967-68 között. Igazgatója a *Centre Informatique et Bible* és kiadja a *Bulletin Interface Mardsous* 1979-80. Szakterülete a héber Bilia, Újszövetség, szemita nyelvek, aporkifok és pos-biblikus tanulmányok. **Művei:** *Concordance de la Traduction ecuménique de la Bible*. Cerf, 1993. *Dictionnaire Encyclopedique de la Bible*. Brepols, 1987. *Table pastorale de la Bible*. Lethielleux 1974.

Pouget, Guillaume, 1847 Maurines – 1933 Párizs. Franciaország - Katolikus egzegéta és apologéta. 1872-ben pappá szentelték, nagy hatással volt a vezető katolikus körökre. Kommentájrja életében nem jelent meg. **Művei:** *Kommentar zu Hl. Schriften* Paris 1934, angol fordításban: New York 1948.

Potterie, Ignace, de la SJ, 1914 Waregen – 2003 Heverlee, Belgium - A római Biblikus Intézet professzora. Belgiumban született és klasszikafileológiai tanulmányokat folytatott (1925–1932), 1932-ben lépett be a noviciátusba a jezsuiták Gand-ban található intézetében. Löwenben végezte a filozófiát és a teológiát 1945-ben szentelték pappá. 1950-ben a római Biblikus Intézetben biblikus licenciátust szerzett. 1965-ben védte meg doktorátusát ugyanott az igazság-fogalom elemzéséből („*Alêtheia*”. *La notion johannique de vérité et ses antécédents historiques*). 1950–1960 között Löwenben az újszövetségi tanszék professzora volt a jezsuita teológián. 1961–1984 között tanított Rómába a Biblikus Intézetben, 1984–1989 között nyugdíjasként. A biblikus bizottság tagja, a Hittani Kongregáció konzultora volt. 2000-ben visszatért Belgiumba. Kutatási területei az evangéliumok, és János teológiája, a keresztény egzegézis története és hermeneutikai kérdések. **Híresebb tanítványai:** Lambrecht, Jan; Simonis, Adrian J.;

Rivera, Luis Fernando; Segalla, Giuseppe; Lentzen-Deis, Fritzleo; Thompson, William; Vellanickal, Matthew; Monsengwo, Pasinya Laurent; Mangatt, George; McPolin, James; Sabugal, Santos; Egger, Wilhelm; Miyoshi, Michi; Caba, José; De La Calle, Francisco; Fernandez, Del Rio Pablo; Annen, Franz; Malatesta, Edward; Vadakethala, Joseph; Nardoni, Enrique; Karimattam, Michael; Fusco, Vittorio; Kariamadam, Paul; Giesen, Heinz; Paschetto, Virgilio; Orsatti, Mauro; Buetubela, Balemo; De Baar, Henri Jean; Bottino, Adriana; Molina, Palma Mario A.; Dozzi, Dino Emidio; Therath, Antony; Serra, Aristide; Feldkämper, Ludger; Bloem, Henk W.G.; Mc Caffrey, James; Tosco, Renzo; Haickanparampil, Michael. **Művei:** *La vérité dans Saint Jean. I: Le Christ et la vérité. L'Esprit et la vérité; II: Le croyant et la vérité* (Analecta Biblica 73-74). Roma 1977 (utánnymás: 1999); *Studi di cristologia giovannea*. Torino 1986; *La passion de Jésus selon l'évangile de Jean. Texte et Esprit*. Paris 1986 (háromnyelvű); *Marie dans le mystère de l'Alliance* (Jésus et Jésus Christ 34). Paris 1988; *Il mistero del cuore trafitto. Fondamenti biblici della spiritualità del cuore di Gesù* Bologna 1988; *La preghiera di Gesù*. Roma 1981; Számos szakfolyóiratban közölt cikket különösen a *Biblica, Nouvelle Revue Théologique, Parola Spirito e Vita* címűekben.

Pölzl, Franz Xaver, 1840 St. Florian – 1914 Klam an Semmering. Ausztria - Katolikus egzegéta. 1865-ben pappá szentelték, 1872-től az ÚSz tanára volt Grazban, 1883-tól Bécsben. Konzervatív, de filológiai jól megalapozott egzegézist művelt. **Művei:** *Kurzgefaster Kommentar zu vier hl. Evangelien*. 4 kötet. Graz 1880–1893; *Leidens und Verklerungsgeschichte Jesu Christi*. Graz 1948; *Die mitarbeiter des Welt-apostel Paulus*. Regensburg 1911.

Prat, Ferdinand, 1847 La Fréterie – 1938 Toulouse. Olaszország - Rómában tanult, 1886-ban pappá szentelték, több szemináriumban is tanított. 1902-ban alapító tagja volt a Pápai Biblikus Bizottságnak és Biblikus Intézetnek. 1903-tól Rómában a kongregáció tanácsadója volt. **Művei:** *La théologie de st. Paul*. 2 kötet. Paris 1908–1912. Számos apró cikket írt, amelyet J. Danielou publikált, Párizs 1961; *Jésus-Christ*. 2 kötet. Paris 1933.

Porten, Bezalel, 1931. USA? - Tanult Jewish Tehol Sem. MHL Rabbi 1957-től Columbia Egyetemen MA 1954. PhD Zsidó történetből 1964. - California Egyetemen tanított 1965-70. Haifa Egyetemén, Izrael 1968-72. Tel Aviv Egyetemén 1970-től. Héber Egyetemen Jeruzsálemben 1969-72. Pansylvania Egyetem 1980- **Művei:** *Irano-Judeia II*. 1990. *Textbook of Aramaic Documents form Ancient egyipt*. 1-3.k. 1986-1993.

Porter, Stanley E., 1956 Long Beach, USA, CA. – Point Loma Coll. BA 1977. Clareton Grad School MA 1980. Trinity Evang Div School MA 1982. Sheffield Egyetem, Anglia PhD 1988. Tanított Biola Egyetem 1982-83 között valamint 1987-91 között újszövetségi filológiát. Schefield Akadémia kiadónál dolgozik 1991-92 között. Trinity Western Egyetem 1992-től az újszövetség tanára. Szakterülete Újszövetség. **Művei:** *Idioms of the Greek New Testament JSOT* 1992. *The Language of the New Testament: Classic Essay ed JSOT* 1991. *Verbal Aspect in the Greek of the New Testament, with refrence to Tense and Mood*. Lang, 1989.

Poswick, R. Ferdinánd Brussel, Belgium - Bencés szerzetes 1957-től Teológiát tanult a bencés egyetemen Róma Licenciátust szerzett 1965-ben. Szerkesztője a Collection Bible et Vie Chretienne 1967-68 között. Igazgatója a Centre Informatique et Bible és kiadja a Buletin Interface Mardsous 1979-80. Szakterülete a héber Biblia, Újszövetség, szemita nyelvek, aporkifok és pos-biblikus tanulmányok. **Művei:** Concordance de la Traduction ecuménique de la Bible. Cerf, 1993. Dictionnaire Encyclopedique de la Bible. Brepols, 1987. Table pastorale de la Bible. Lethielleux 1974.

Prato, Gian-Luigi 1940 Bistagno, Olaszország - Rómában Gregoriánán tanult STL 1965. Pont. Bibl. Inst. Róma SSD 1975. Tanított Rómában Gregoriánán 1975-től. Szakterülete a Héber Biblia, szemita nyelvek, szövegek és feliratok, apokrifok és post-biblikus tanulmányok. **Művei:** Il Problema della theodicea in Ben Sira: Composizione dei contrari e richiamo alle origina Analecta Biblica 65 (1975).

Pratscher, Wilhelm 1947 Redlschlag, Németország - Evangélikus teológiát tanult 1966-1972 Bécs, Erlangen és Heidelberg egyetemein. Teológiai doktorátus Bécs 1973. Lelkész 1975/76 első vizsga habilitáció 1985 Bécsben. Megbízott előadó 1988 Bécs. Lelkész 1989/90 2. teológiai vizsga és avatás. Tanszéki előadó 1991/92 Hamburg, 1995/96 Bonn. Nyilvános rendes tanár 1996-tól Bonn, 1998 Bécsben. **Művei:** Die Bewältigung von Leid bei Paulus. In: SNTU, A 21, 1996, S. 73-91.

Das Christentum in Syrien in den ersten zwei Jahrhunderten. In: P. Haider / M. Hutter / S. Kreuzer (Hgg.), Religionsgeschichte Syriens. Von der Frühzeit bis zur Gegenwart. Stuttgart (u.a.) 1996, S. 273-284, 405 f., 457-459. Zur Geschichte der tiefenpsychologischen Bibelinterpretation. In: AuG 47, 1996, S. 125-127. Zur Interpretation des Todes und der Auferstehung Jesu bei Sigmund Freud, Theodor Reik und Erich Fromm. In: WJTh 1, 1996, S. 375-386.

Pregeant, W. Russel 1937 Baton Rouge USA LA - South Methodist Egyetem bölcész doktorátus 1962. Yale STM 1963. Vanderbilt Egyetem PhD 1970. Methodista egyház lelkésze 1968-72. Tanított Curry Coll. 1972. Szakterülete Újszövetség **Művei:** Biblical Preaching on the Death of Jesus. Abingdon, 1988. Christology Beyond Dogma: Mathew's Christ in Process Hermeneutic. Fortress/Scholars 1978.

Preisker, Herbert William Karl 1888 Deutsch-Rasselwitz, - 1952 Halle/Saale, Németország -Evangélikus teológiát Halle/Saale, Berlin és Breslau egyetemein tanult 1908-1912 között. Hallgatta Ernst von Dobschütz, Gustav Hölscher, Reinhold Seeberg, Julius Kaftan és Gustav Hoennicke előadásait. 1912-ben tette első teológiai vizsgáját lelkészkedett Dittmannsdorf/Kreis Waldenburg. Gyakorlati lelképásztori képzést Berlinben kapta (1912/13). Újszövetségi tanulmányokat folytatott Breslau-i tanár Gustav Hoennicke lehetővé tette, hogy újszövetségből írja dolgozatát. 1914- 1915 lelkész Leobschütz/OS. 1914-tette le a második teológiai vizsgáját Breslauban. . 1915-ben lelkésszé avatták és "Die Ethik der Evangelien und die jüdische Apokalyptik" licenciátusként fogadták el. 1915 Tarnowitz/OS (Kirchenkreis Gleiwitz) lelkészkedett. Az első világháborúban Lazarettpfarrer Tarnowitz-ban tevékenykedett. 1919 lelkész lett Breslau Trinitatiskirche. 1924-ben habilitált "Die Ehe im Urchristentum" az újszövetségi

szakon Breslau Ev. Theologischen Fakultásám. Ezt követően magántanár lett Breslauban. 1929-ben "Pädagogischen Akademie" Breslauban vallástörténetet oktatott. 1930-ban Breslau-ban díszdoktor lett de elhagyta. Breslau-ban a Pädagogische Akademie tanított de politikai okok miatt el kellett hagynia ekkor Halle/Saale-ben tanít. 1934-ben tanításra nem kötelezett professzor az újszövetségi tanszéken Universität Breslau. Mivel ekkor Ernst Lohmeyer és Gustav Hoennicke töltötte be az újszövetségi tanszéket nem lehetett itt nyilvános rendes tanár. 1935-ben Göttingen-ben tanít az újszövetségi tanszéken, miután Johannes Behm-től szabaddá vált. Göttingen-ben minden siker nélkül működött ebben szerepe volt Emmanuel Hirsch dékánnak is. 1936-ban a harmadik birodalom politikája miatt el kellett hagynia az újszövetségi tanszéket, de formálisan 1945-ig Breslau-ban maradt tanár. Mivel a II. világháborúban részt kellett vennie és Breislaut többször is bombázták el kellett hagynia a várost 1946-tól mégis a főiskolán kapott munkát, majd Jenában tanított, de nagyon kritikus volt a szovjet hatalommal szemben ezért itt sem volt nyugalma. Végül 1947-ben nevezték ki Jana-ba az újszövetségi tanszékre, ahol 1950-1952-ig tanított. Főleg a hermetikus irodalom érdekelte. 1952-ben erős megfázás után már nem tudott igazán felgyógyulni decemberben meghalt. "Theologischen Wörterbuch zum Neuen Testament" munkatársa volt és 23 fogalom történetét tárta fel. Az újszövetségi apokaliptika és etika érdekelte különösen. **Művei:** Die Ethik der Evangelien und die jüdische Apokalyptik. (Teildruck der Breslauer theologischen Dissertation), Breslau 1915; Christentum und Ehe in den ersten drei Jahrhunderten. Eine Studie zur Kulturgeschichte der alten Welt. Theologische Habilitationsschrift, Berlin 1927; Die urchristliche Botschaft von der Liebe Gottes im Lichte der vergleichenden Religionsgeschichte, Gießen 1930; Geist und Leben. Das Telos-Ethos des Urchristentums, Gütersloh 1933; Deutsches Christentum. Die neutestamentlichen Evangelien im altdeutschen Heliand, Langensalza 1934; Die Einheit der neutestamentlichen Botschaft als Grundlage der evangelischen Verkündigung in der Gegenwart, Gnadefrei 1936; Das Ethos der Arbeit im Neuen Testament, Gnadefrei 1936; Neutestamentliche Zeitgeschichte, Berlin 1937; Goethe, wie ihn seine Zeitgenossen sehen, Berlin 1942; Das Ethos des Urchristentums. 2., verbesserte und erweiterte Auflage von: Geist und Leben. Das Telos-Ethos des Urchristentums (1933), Gütersloh 1949; Hans Windisch, Die katholischen Briefe. Dritte, stark umgearbeitete Auflage von Herbert Preisker (HNT Bd. 15), Tübingen 1951.

Pretorius, Emil. A. C., 1934. Bloemfontein, Dél-Afrika - Stellenbosch Egyetem BD 1958. ThD 1969. Münster Delitsch Intézetben BRD 1968. Tanított Fort Hare Egyetem 1976-tól. Dél-Afrikai Egyetem 1979-től. Evangélikus teológiát tanított. Szakterülete az Újszövetség. **Művei:** Der Brief van Jakobus 1988. Some Issue in Current New Testament Scholrschip. Fort Hare UP. 1977.

Prince, James 1915 Chase City VA USA - Princeton Theol Sem ThM 1943. Cambridge Egyetem PhD 1951. Tanított Wash and Lee Egyetem 1946-48. SW at Memphis 1950-52. Duke Egyetem 1952-1963 már nyugdíjasként is tanított 1975-ig. Szakterülete az Újszövetség. **Művei:** The new Testament: Its History (1985) Interpreting the New testament Holt, Rinehart and Winston 1961.

Pritchard James B., 1909 Louisville– 1997.Kentucky USA - Amerikai régész, aki Izrael, Egyiptom, Kánaán és Babilon vallásainak egymásra gyakorolt hatását kutatta. PhD diplomáját a Pennsylvania Egyetemen szerezte 1942-ben. Régészeti kutatásokat végzett Jib-nél (1956–1962), melyet az ott talált feliratok alapján Gibeonnal azonosított. Elkészítette a Gibeonban található héber feliratok és pecsétek katalógusát (1959) és vitát folytatott az ott feltárt koncentrikus épületek funkciójáról (1962). A Pennsylvania Egyetemen oktatott hosszú időn keresztül vallástörténetet, és vezetője volt az egyetem bibliai régészeti gyűjteményének és archeológiai múzeumának. A Bibliát a Közel-Kelet kulturális közegében vizsgálta. Legnagyobb munkája az *Ancient Near Eastern Texts Relating to the Old Testament* (1950, 1955, 1969), rövidítése: ANET, amely az antik szövegeket és fordításait a héber biblia szövegével hozta kapcsolatba. 1964–1967 ásatásokat végzett a Tell es-Sa’idiyeh-ban a Jordán keleti völgyében, amelyet egy eltűnt bronzkori kultúra és vaskori kultúra közötti „átmenetnek” tartott, és kapcsolatba hozta a tengeri népek inváziójával. Újszerűen világította meg a tengeri népek hatását a kánaáni kultúrára a vaskorszak elején, felértékelte a föníciaiak szerepét a térségben. Munkáját a hatnapos háború miatt 1967-ben meg kellett szakítania. A harmadik és legnagyobb ásatásokat 1969–1974 között Sarafandban (Libanon) végezte, amelyet az ősi föníciai várossal, Sareptával azonosított. Ez volt az első és legnagyobb föníciai város, amelyet teljesen feltártak. Az első felfedezése 1975-ben egy cserépüzem volt, ahol mindennapos használatra készítettek edényeket, és itt talált vallási figurákat is, valamint egy szentélyt és számos ugarit feliratot, többek között ezekből azonosította a város nevét. Ebből írta Sarepta történetét és hagyományát a szent szövegek fényében (1972). Ebben Sareptát ősi föníciai városnak definiálta és életét és a megtalált tárgyak segítségével viszonylag pontosan leírta (1978). Számos tanítványt oktatott az ásatás technikájára, tudományos és népszerűsítő publikációiban közérthetően fogalmazott. Munkássága nyomán az ÓSz régészete új lendületet vett (1958), amelynek történetét is megírta az első ásatásoktól a Salamon templomáig és a Séba-várig (1974). Mindig arra törekedett, hogy a tényeket és a legendát elkülönítse egymástól. **Művei:** *Archaeology and the Old Testament*. Princeton 1958; *The Harper-Collins Concise Atlas of the Bible*. London 1991; *The Times Atlas of the Bible*. London 1996.

Prohászka Ottokár, , 1858 Nyitra – 1927 Budapest, Magyarország - Püspök, a modern magyar katolikus egyházi kutatás és megújulás gondolkodója, teológusa és tehetséges írója Magyarországon. A sírjára azt írták „Apostolus et Praeceptor Hungariae” – a magyar katolikus egyház egyik legjelentősebb személyisége Pázmány Péter óta. Mélyen vallásos családba született. Apja Prohászka Domonkos cseh származású volt és osztrák-magyar közszolgálatban dolgozott. Mivel a család gyakran költözött, Prohászka iskoláit öt helyen végezte, Esztergomban, a bencés gimnáziumban érettségizett. Simor János primás Rómába küldte teológiát tanulni a Collegium Germanicum et Hungaricumba és a Gregorianára. Ez az élménye egész életére meghatározta gondolkodását és szellemi lelki életét. A másik meghatározó tényező volt a Bismarck kancellár vezette kultúrharca (Kulturkampf). 1878-ban filozófiai doktorátust, 1882-ben teológiai doktorátust szerzett. 1881-ben szentelték pappá Rómában, 1882-ben tért haza Esztergomba. Simor felismerte képességeit, és egyhónapi káplánság után a papneveldebe helyezte görög–latin tanárnak. Érezte, hogy a papnevelés és a magyar katolicizmus megújulásra szorul, és ezen munkálkodott 22 éven keresztül Esztergomban, ahol erkölcteológiát (1884) és

dogmatikát (1888) tanított, majd spirituális volt 1890-ig. Szigorú aszkéta életet és mély lelki életet élt. Vallásossága krisztocentrikus volt, az újtomista filozófia alapján gondolkodott, de a modern problémák felé fordult. Érdekelte a természettudomány, a kultúra, a vallástudomány, és csodálta a szociológiát. A bibliatudományban a történetkritikai egzegéizist szorgalmazta. Sorra írta könyveit, kb. 160 tudományos dolgozat szerzője. 1904-től dogmatikát tanított Budapesten a katolikus teológiai fakultáson 1905-től székesfehérvári püspök lett, de konferenciabeszédeivel az egész országra hatott. 1909-ben 13 lelkigyakorlatot tartott a hívők százainak, és ezzel igen nagy hatással volt a katolikus értelmiségiekre. 1911-ben három írását indexre tették. XIII. Leó pápa szellemében szociális apostolnak számított, szorgalmazta az egyházi földreformot és saját egyházmegyéjében részben meg is valósította. Puritán életet élt (amiért püspöktársai megszólták), ruháit is szétosztotta a szegények között. Minden magánlevélre válaszolt, ezekből 15 000 maradt meg. A megfeszített munka miatt krónikus álmatlanságban és magas vérnyomásban szenvedett, ennek nyomán az egyetemi templomban tartott egyik prédikációja közben agyvérzés érte 1927. ápr.1-jén. Az egész nemzet gyászolta, 1942-ben szentté avatását elhalasztották, de kiadták eddig meg nem jelent műveit. **Művei:** SCHÜTZ A. (szerk.), *Összes Művei*. 25 kötet. Bp. 1928–1929; *Elmélkedések az Evangéliumról*. Bp. 1924; **Irodalom:** ADRIÁNYI G., *Bischof Ottokár Prohászka*, in: *Fünfundzwanzig Jahre ungarische Kirchengeschichte*. Mainz 1974. 67–71; ADRIÁNYI G., *Der Erneuerer des modernen ungarischen Katholizismus, Bischof Ottokár Prohászka*, in: BÄUMER, R. (szerk.), *Reformatio Ecclesiae*. (Hrsg. v.). Paderborn – Wien – Zürich 1980. 911–931; MESZLÉNYI A., *Prohászka, Ottokár*, in: *Magyar szentek és szentéletű magyarok* München 1976. 168–183; NYISZTOR Z., *Ötven esztendő. Századunk katolikus megújódása*. Wien 1962. 39–55; SCHÜTZ, A., *Ottokár Prohászka. Ein großer Bischof der Gegenwart*. in: *Hochland* 28, 1 Wien 1930–1931. 322–339.

Proksch, Otto, 1874 Eisenberg – 1974 Saxe-Altenburg, Németország- Tanulmányait Tübingen, Lipcse 1898–1900, majd ez követően Erlangen és Göttingen egyetemén végezte. Teológiai licenciátust Königsberg 1901-ben tette le. Habilitációt Königsbergben 1901-ben. Az ÓSz tanára lett Königsbergben 1901-ben, tanár Greifswaldban 1906-tól. Erlangen 1925. **Művei:** *Über die Blutrache bei den vorislamischen Arabern und Mohammeds Stellung zu ihr*. Leipzig 1899; *Geschichtsbetrachtung and geschichtliche Überlieferung bei den vorexilischen Propheten*. Leipzig 1902; *Das nordhebräische Sagenbuch*. Leipzig 1906; *Johannes der Täufer*. Leipzig 1907; *Studien zur Geschichte der Septuaginta*. Leipzig 1910; *Theologie des Alten Testaments* 1. Gütersloh 1950; *Die Genesis übersetzt und erklärt*. (Kommentar zum A.T. 1) Leipzig – Erlangen 1924.

Prosper, Aquitanus, más néven: **Aquitániai Prosper**, 390? – 455?. Itália - Latinul író laikus teológus. Fiatalon klasszikus műveltséget szerzett, majd Marseille-be költözött. Kitűnő teológiai képzettséget szerzett. Ágoston követője volt kegyelemtanában és predestinációs tanában. Vonzódott a szerzetesi élethez, mégsem lett pap vagy szerzetes. Írásaiban Ágoston kegyelemtanát védte az ún. szemipelagiánusokkal szemben, 431-ben Rómába ment, hogy pápai támogatást szerezzen ellenük. 440-ben végleg Rómába költözött és Nagy Szt. Leó szolgálatába állt. Teológiai írásai mellett fennmaradtak költeményei is. **Művei:** Migne PL 51. és 45.

Provan, Isain W., 1957. Johnsone Skócia - Tanult Glasgow Egyetem MA 1977. London Bible School BA 1980. Cambridge Egyetem PhD 1986. Tanított King's Coll London 1986-89. Edinburgh Egyetem 1989-től. Szakterülete a Héber Biblia. **Művei:** Lamentations, New Century Bible Commentar. Marschal Pickering 1991. Hezekiah and the Book of Kings. de Gruyter 1988.

Pröhle Károly 1875 Rábabogyzó – 1962 Sopron. - Evangélikus lelkész teológiai tanár a soproni hittudományi karon. Tanulmányait a soproni bölcsészetteológiai főisk.-n, a greifswaldi és tübingeni egyetemen végezte. 1902-től 1906-ig lelkész Lajtaújfaluban. A soproni teológiai ak.-n 1907-től r. tanár. Filozófiai doktorátust szerzett a bp.-i egy.-en 1918-ban. A pécsi tudományegy. soproni hittudományi karán 1923-tól 1946-ig ny. r. tanár a rendszeres teológiai tanszéken. 1942-ben a pécsi tudományegy. felsőházi képviselője lett. A Keresztyén Igazság e. ev. folyóirat főszerk.-je, a Protestáns Szemle társszerk.-je. Kiemelkedő tevékenységet fejtett ki az ev. teológiai munka tudományos színvonaláért, az ev. lelkészképzés egyetemi fokra emeléséért. Irodalmi munkássága a filozófia és a rendszeres teológia területén mozog. – Munkái: *A szocializmusról és egyházunk szociális feladatairól (Pápa, 1906); Háború és teológia (Pozsony, 1915); Az Agostai Hitvallás (fordítás jegyzetekkel, Sopron, 1930); Die Trinitarische Gestaltung des christlichen Gottesglaubens (Gütersloh, 1932); Der ethische Begriff der Freiheit (Pécs, 1934); A keresztyén egyházak egysége (Sopron, 1943); A hittudomány kultúránk válságában (Pécs, 1944); A hit világa, bevezetés a keresztyén hittanba (Győr, 1948).* - *Irod. Visszapillantás a Magyar Királyi Erzsébet Tudományegyetem Evangélikus Hittudományi Karának húsz éves történetére (1923 - 1943) (szerk. Kiss Jenő, Pécs, 1943); Káldy Zoltán: D. dr. P. K. 1875 - 1962 (Lelkipásztor, 1963. 1. sz.).* A jelenkori vallásbölcsészet főkérdései címen könyvet írt.

Prudentius, Aurelius Clemens, 348 Saragosa – 405 k. Spanyolország - Az ókeresztény korszak legnagyobb latin nyelvű költője. I. Theodosius és Honorius császárok alatt magas tisztségeket viselt, majd visszavonult. Retorikai tanulmányokat folytatott, Szt. Ambrus hatására fordult a költészethez. Az ÓSz alapján új mitológiát szerkesztett. Iskolát teremtett az allegorizálással a középkor számára. A keresztény ódaköltészet megteremtőjeként emlegették. Ismertebb vallásos művei: *Psychomachia* (A lélekért vívott harc) c. allegorikus eposz, *Peristephanon* (A mártírkoszorúkról), versek a mártírok tiszteletére, *Apotheosis* (Megistenülés), Krisztus megtestesülésének és a Szentháromság dogmájának kifejtése, *Cathemerinon liber* (napszakokra énekelt himnuszok gyűjteménye), *Dittochaeon*, amelyben az az ÓSz és ÚSz 24–24 jelenetét dolgozta fel. Hatására alakult ki a középkori mártíreszmény és mártír-csoda motívum. Verseit nem elsősorban liturgikus célokra szánta. **Művei:** *Praefatio; Liber Cathemerinon; Apotheosis; Amartigenia; Psychomachia; Contra Symmachum; Peristephanon; Tituli historiarum (Dittochaeon); Epilogus;* LAVARENNE, M. (ford., kommentár, jegyzetek), *Psychomachie*. Paris 1933; STAM, *Hamartigenia*. Amsterdam 1940; németül: SILBERT, J. (ford.), *Cathemerinon*. Frankfurt 1820; Összkiadások: CSEL 61 (1926); CCL 126 (1966).

Pryor, John W., 1943. Sydney, Ausztrália - Sydney Egyetem BA 1964. London Egyetem BD 1968. Cambridge Egyetem MA 1974. Ausztralian Coll of Theol ThD 1991. Tanított Union Bibl Sem. India 1971-76. Pacific Tehol Coll Fiji, 1979-81. Bible Coll of

Victoria, Ausztrália 1981-85. Ridley Coll Ausztrália 1986-91. Ausztralian Coll of Theol 1992-től. Szakterülete az Újszövetség. **Művei.** John- Evangelist of the Covenant People. InterVarsity 1992. In The Fullness of the Time: Biblical Studies. in Honour of D.W.B Robinson ANZEAT 2992.

Przybylski, Benno 1941 Samter, Németország - BC Egyetem Kanada N. Amer Bapt. Sem. MDIV 1965. MA 1971. N. American Bapt. Sem. Mdiv1969. McMaster Egyetem PhD 1975. Tanított MacMaster Egyetem 1976-81. Edmonton Bapt. Sem. 1981-től. Szakterülete az Újszövetség. **Művei:** „The Spirit: Paul’s Journey To Jesus and Beyond“ in From Jesus to Paul: Studies in Honour of F.W. Beare Willfried Laurier UP, 1984. Righteousness in Matthew and His World of Thought SNTS Mon. Ser. 41. Cambridge, UP, 1980.

Pseudo-Ambrosius, más néven ld. **Ambrosiaster, Priscillianus.**

Pukánszky Béla, 1859 Orosháza – 1899 Debrecen, Magyarország - Evangélikus teológiai tanár. 1878-ban Szarvason végezte a gimnáziumot, főiskoláit pedig Budapesten, Pozsonyban, Göttingenben és Berlinben. 1884-ben a pozsonyi teológiai akadémián az ÓSz-i tudományok tanára lett. Pozsonyi hittanhallgató korában szerkesztője volt a *Gondolat* c. folyóiratnak. Részt vett az ÓSz magyar fordításában. **Művei:** *Héber olvasókönyv.* Akadémiai és magánhasználatra. Pozsony 1888; *Az ószövetségi exegesis feladatáról.* Pozsony 1892; *Héber nyelvtan.* Pozsony 1895; *Róma ellen.* (Traub után németből ford). uo. 1898; *Az anyag, a bűn és a halál eredete az ó-testamentum szerint.* Orosháza 1898.

Pummer, Reinhard, 1938 Znaim, Csehország - Bécs Egyetem PhD 1965. Tanított Ottawa 1967-től. Szakterülete az Ószövetség, héber Biblia, apokrifok és post-biblikus tanulmányok. **Művei:** *A Companion to Samaritan Studies* Mohr 1993. *Samaritan Marriage Contracts and Deeds of Divorce* I. kötet. Harrassowitz, 1993.

Pury, Albert de 1940 Genf. Svájc - Teológiát tanult Basel, Neuchâtel és École Biblique Jerusalem. Héber tanár működött 1966-1972 Universitát Neuchâtel. 1966 -1968 között több alkalommal vesz részt archeológiai feltárásban Jordániában (1973,1977, 1980, 1983 és 1996) számos kutatóútja volt Jordániában és Izraelben. 1972-ben szerzett teológiai diplomát „Promesse divine et légende culturelle dans le cycle de Jacob”. 1972 - 1984 nyilvános tanár az Ószövetség tanszéken Universitát Neuchâtel, dékán volt 1979-1981. Ezután 1984-ben Genfben hívták ahol nyugdíjazásáig dolgozott 2005-ig. Dékáni megbízatása volt 1988-1991 és 1999-2000 a teológiai fakultáson. Alapító tagja a svájci ókori keleti társaságnak (Gesellschaft für orientalische Altertumswissenschaft) és ennek elnöke 1985-1993. 1986-1991 vezette a Centre d'étude du Proche-Orient ancien (CEPOA) a Genfi egyetemen. A Svájci tudományos akadémia tagja. Kutatási területei Penteteuchus, Papi írás, Bírák könyve, az antik Izrael és zsidóság története és politikai és teológiai értelmezése az ószövetségen **Művei:** ???

Puskas, Charles 1951 Youngstown, USA OH – Cen. Coll. BA 1974. Wheaton Coll Grad School. MA 1975. St. Louis Egyetem PhD 1980. Szerkeszti *Theology Digest*,

1975-77. Tanított Evangel Coll 1977-80. Durry Coll. 1989-90. Dolgozott a Fortress Press-nél 1990-tól. Szakterülete az Újszövetség. **Művei:** The letters of Paul. An Introduction. Liturgical Press, 1993. An Introduction to the New Testament. Hendrickson, 1989.